

Udkast til handlingsplan for Københavns Kommunes arbejde med FN's verdensmål

25/09/2017

Læseguide

Denne tekst og dens tekstbokse følger det grafisk opsatte eksempel på KK's handlingsplan, som også er vedlagt som bilag. Den består af en indledning, 6 strategiske greb for KK's arbejde med verdensmålene, samt en kortlægning af KK's bidrag til hvert af de 17 mål.

Tekst til KK handlingsplan:

København byder FN's verdensmål velkommen

(side 6-7 i grafisk opsat version)

Den 25. september 2015 vedtog FN's 193 medlemslande den nye 2030-dagsordenen for bæredygtig udvikling. Som del heraf vedtog FN 17 mål – og hele 169 delmål – som handler om at løse mange af klodens største problemer inden 2030. Målene har bl.a. fokus på at få udryddet ekstrem fattigdom og sult på globalt plan, på at mindske ulighed og på at stoppe klimaforandringerne. De 17 verdensmål er ligestillede og indbyrdes afhængige. FN's verdensmål kendes også som Sustainable Development Goals forkortet: SDG.

Københavns Kommunes handlingsplan for FN's verdensmål (SDG) indeholder en kortlægning af byens nuværende bidrag til realiseringen af verdensmålene, såvel som en plan for kommunens strategiske forankring af verdensmålene i kommunens fremadrettede arbejde. Udviklingen af handlingsplaner på byniveau er frivilligt, men essentielt, hvis FN's 2030 dagsorden skal realiseres. Det er første gang at ikke-statslige aktører som byer, regioner, institutioner og virksomheder opfordres til at gå forrest i den bæredygtige omstilling. I den forbindelse kan de 17 verdensmål og de 169 delmål tilpasses en lokal sammenhæng. Københavns Kommunes handlingsplanen er et bidrag til den globale samtale om operationaliseringen af SDG'erne i byers arbejde med social, økonomisk og miljømæssig bæredygtighed, såvel som det første spadestik i byens langsigtede arbejde med målene.

Københavns Kommune byder FN's verdensmål velkommen og ser frem til at bidrage til deres realisering, lokalt i København såvel som globalt!

Målene skal bruges i København

Regeringen vedtog i marts 2017 en national handlingsplan for verdensmålene, som påpeger vigtigheden af koblingen af nationale politikker til den internationale udviklingsdagsorden, samt at Danmarks styrkepositioner skal fremhæves og skabe værdi i verden. Københavns Kommune ønsker at gå skridtet videre ved at anvende verdensmålene som anledning til at løfte og formidle eksisterende, såvel som nye

bæredygtighedsindsatser og gøre byen endnu bedre. Arbejdet med målene kan Københavns Kommune med at identificere, hvor der evt. er behov for at sætte yderligere ind. Dette arbejde skal ske i dialog med borgere, virksomheder og civilsamfundsorganisationer.

Københavns Kommune bidrager allerede meget til at gøre byen og omverdenen bæredygtig. Der er i byens eksisterende politikker og strategier sat ambitiøse mål i relation til alle 17 SDG. Og vi er godt i gang med eksekveringen. Klimaplanens mål om et CO2 neutralt København i 2025 og målet om at 95 % af de unge får en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse, er bare to eksempler. Internationale undersøgelser som fx Sustainable Solutions Network's "SDG Index report" peger da også på, at Danmark er et af de lande, der har de bedste forudsætninger for at bidrage til realiseringen af verdensmålene inden 2030. København hjælper med at realisere målene hjemme gennem store dele af byens politiske og forvaltningsmæssige arbejde, såvel som i udlandet gennem bysamarbejder, som C40 og Eurocities, der fokuserer på, hvordan verdens storbyer kan blive mere bæredygtige. Her kan København udbrede københavnske løsninger til byer verden over. Københavns Kommune arbejder ikke blot for at være en af de mest bæredygtige byer i verden, København skal også være en af de byer, der påvirker verdens bæredygtighed mest.

Mere end en grøn dagsorden

Verdensmålene giver København en velkommen anledning til at udvide bæredygtighedsbegrebet og brede det ud over den grønne dagsorden. Målene understøtter hovedstadens mangeårige filosofi om, at vækst og livskvalitet går hånd i hånd, og at de tre dimensioner af bæredygtig udvikling; den sociale, den økonomiske og den miljømæssige, er gensidigt afhængige, og hver især udgør væsentlige og ligestillede politiske prioriteter. Bæredygtighed skal således omfatte kampen for bedre folkesundhed, trivsel i byerne, økonomisk vækst, innovation, bedre uddannelse, social mobilitet, et godt fritidsliv, lighed mellem kønnene, en værdig alderdom, vellykket integration, social retfærdighed, gode arbejdsforhold, kultur tilbud og arbejdspladser i verdensklasse.

Den globale ramme for dialog og fælles målsætninger, som verdensmålene skaber, er en unik anledning til at involvere københavnere i byens bæredygtige udvikling og til at skabe momentum omkring de væsentlige udfordringer, som København og øvrige storbyer står over for. Ingen politiker, virksomhed, NGO eller borger kan alene klare opgaven, som af mange er kaldt en af verdens mest ambitiøse planer. Det kræver helt nye løsninger, massive investeringer og partnerskaber på tværs af sektorer at nå verdensmålene. Offentlige myndigheder, organisationer og virksomheder er begyndt at indarbejde verdensmålene i politik- og strategiudvikling. Københavns Kommune vil gå forrest i dette arbejde; byens politikudvikling skal vejledes af verdensmålene, og det fysiske byrum skal tjene som et laboratorium for nye løsninger. Begge skal aktivt fortælle historien om hovedstadens bæredygtige omstilling og engagere flere i arbejdet for en mere bæredygtig fremtid.

Hvad betyder de 17 verdensmål for byer?

I 2050 forventes 70 % af verdens befolkning at leve i byer. En bæredygtig verden starter altså med bæredygtige byer. Alle 17 verdensmål er aktuelle for storbyer, og byer har med Mål 11 om bæredygtige byer og lokalsamfund fået en helt central rolle i at levere på målene inden 2030. Det gælder ikke mindst i Danmark, der ligger i toppen, når det gælder decentralisering. Hele 64 % af de offentlige udgifter administreres af kommuner og regioner, og det placerer Danmark på en international tredjeplads i økonomisk decentralisering ifølge OECD. Som borgernærmyndighed, og med verdensmålenes klare intention om involvering og inklusion, er byer unikt positionerede i forhold til at bidrage til realiseringen af

verdensmålene i Danmark og at sikre borgernes involvering i dette arbejde. Byers arbejde med målene er frivilligt. Kun lande er forpligtede til at opfølge op på de FN angivne indikatorer og på tværs af alle verdensmålene. Ligeledes er det ikke alle FN's indikatorer, der er aktuelle for mere udviklede hovedstader. Københavns Kommune ser frem til samarbejde om verdensmålene med de øvrige danske kommuner, regioner og regeringen. Og København vil samarbejde med internationale verdensbyer: dele løsninger og, inspirere til realiseringen af en mere bæredygtig verden inden 2030.

Sådan vil Københavns Kommune arbejde med verdensmålene

(side 8-9 i grafisk opsat version)

Københavns Kommune vil forankre arbejdet med verdensmålene i byens eksisterende indsatser og indarbejde målene i fremtidige politikker. Konkret skal det ske på følgende måder:

Implementering - fra borger til forvaltning

Realiseringen af verdensmålene begynder med, at så mange som muligt forstår, hvad målene går ud på, og hvordan der kan løftes i flok. Københavns Kommune vil derfor sikre, at der fra borger til forvaltning findes klarhed om, hvad verdensmålene betyder, og hvordan der kan arbejdes med dem. Kommunen vil til det formål udvikle en kort guide til, hvordan borgere, institutioner, virksomheder og forvaltninger kan benytte målene i deres daglige arbejde. Guiden vil indeholde en kort præsentation af målene, forslag til aktiviteter og kommunikation, der kan oplyse og engagerer københavnere i bæredygtig adfærd.

Bidrager fremtidige politikker til verdensmålene?

Kortlægningen af Københavns Kommunes eksisterende indsatser viser, at København allerede yder sit til realiseringen af alle 17 verdensmål. Københavns Kommune vil udvikle et værktøj, der ved udfærdigelsen af relevante, nye politikker og indsatser kan hjælpe til at vurdere effekterne på de 17 verdensmål. Værktøjet skal være simpelt og indeholde en skabelon til opsummering og infografisk visualisering, der vedlægges relevante forslag til politiske behandling, samt kan indgå ved tryk og genoptryk af byens politikker.

Internationalt SDG samarbejde

Københavns Kommune vil bl.a. gennem sin plads i styregruppen i det internationale C40-netværk af grønne byer, Eurocities-netværket og andre relationer identificere og engagere en række ligesindede og globalt profilerede byer til at indgå i et samarbejde om byers udvikling og arbejde med at bidrage til verdensmålene. Dette ligger i naturlig forlængelse af det igangværende samarbejde om innovative løsninger på byrelaterede udfordringer, som har været afgørende ift. at positionere københavnske klimaløsninger verden over. Samtidigt er det i tråd med partnerskabsfilosofien i verdensmål nummer 17. Endelig skal nye samarbejdsrelationer om verdensmålene sikre, at København er med, når der ude i verden tænkes bæredygtighed på tværs af de 17 mål. Byen skal i forlængelse af de eksisterende NGO og FN aktører, understøtte kongresser og konferencer hvor verdensmålene støttes.

København skal have mål for alle SDG

For at sikre, at verdensmålene bliver et styringsværktøj for Københavns Kommune skal der – hvor det ikke allerede findes - opstilles mål for, hvor og hvordan Københavns Kommune vil bidrage til hvert af verdensmålene. FN opstiller i verdensmålene ikke specifikke mål til byer, så Københavns Kommune vil selv opstille mål, der er relevante i en københavnsk kontekst. I relation til størstedelen af verdensmålene, har København allerede klare og ambitiøse mål. I andre tilfælde skal der arbejdes med tydeligere mål. En forudsætning for at kunne definere byens målsætninger er en status på, hvor langt København er nået i dag. Københavns Kommune vil derfor - med udgangspunkt i indeværende kortlægning af byens nuværende bidrag og ambitioner for realiseringen af målene – pege på områder, hvor kommunen kan gøre en yderligere indsats og opstille konkrete mål. I dette arbejde vil kommunen inddrage fagrelevante organisationer og borgere. Inddragelse skal sikre input fra byens brugere, samt ejerskab og maksimal opmærksomhed omkring kommunens arbejde.

Kommunikation og gennemsigtighed

For at resten af verden kan lære af København og for at holde københavnernes involveret i byens arbejde med verdensmålene, er det vigtigt, at København kommunikerer ud om de indsatser, der bidrager til verdensmålene. København vil udbrede byens ambitioner og udviklingen i arbejdet med verdensmålene via nyheder og events. Dette kan eventuelt forankres i det fysiske byrum og interaktive kort, så kommunikationsindsatsen vil kunne integrere turisme, bæredygtighedsuddannelse og udenlandske erhvervsdelegationer. Den kan også blive et redskab for yderligere city branding af København med henblik på udenlandske studerende og tiltrækning af virksomheder og arbejdskraft. For at undgå at skabe paralleltiltag, vil eksisterende samarbejdspartnere og operatører som Greater Copenhagen, Copenhagen Capacity, og Wonderful Copenhagen, blive tænkt ind, hvor det vurderes relevant.

Hovedstaden som living lab for verdensmålene

København vil knytte arbejdet med verdensmålene tæt sammen med byens living labs. Living labs er “laboratorier” i byrummet, som med udgangspunkt i byens udfordringer, fx trafik, sundhed eller affald, i dialog med borgerne og virksomheder udvikler innovative løsninger. København skal agere living lab for udviklingen af innovative løsninger på verdensmålene. Det skal ske i samarbejde med fx, Copenhagen Solutions Lab, Living Lab Standvejen, Copenhagen Healthtech Cluster, BLOXHUB, FabLab og byens øvrige labs og væksthuse, samt med byens folkeskoler, gymnasier, universiteter, tekniske skoler og virksomheder. Der skal udvikles en ramme for dette arbejde, som skal tænkes sammen med idekonkurrencer, hackathons og borgerinddragelse. Verdensmålene giver unik anledning til at motivere unge mennesker til at klæde sig bedst muligt på til at kunne understøtte København og klodens bæredygtige fremtid, bl.a. gennem deres valg af uddannelse.

Sådan bidrager København allerede til verdensmålene

(side 10-11 i grafisk opsat version)

I det følgende gives et indblik i, hvordan politikker og indsatser på tværs af Københavns Kommunes syv forvaltninger allerede bidrager til realiseringen af hvert af de 17 verdensmål. FN har under de 17 verdensmål opstillet i alt 169 delmål med tilhørende indikatorer. Københavns Kommune har allerede vedtaget en række, ofte mere præcise, målsætninger og indikatorer. Københavns Kommune har identificeret 53 delmål, som byen har et særligt ansvar og mulighed for at påvirke. For hvert af de 17 mål kan der på de følgende sider læses om udvalgte initiativer og politikker igangsat af kommunen. Der er også en række konkrete eksempler

på, hvor og hvordan byen gør en særlig indsats for øget social, økonomisk og miljømæssig bæredygtighed, lokalt som globalt.

(kortlægning af de 17 SDG følger her – se eksempel på side 12-13 i grafisk opsat version).

Mål 1 Afskaf Fattigdom

Tabel for input til venstre side af dobbelttopslag:

<p><i>FN's delmål</i></p> <p>1.5 Inden 2030 skal modstandsdygtigheden opbygges hos de fattige og hos mennesker, der lever i udsatte situationer, og deres eksponering og sårbarhed over for klimarelaterede ekstreme hændelser og andre økonomiske, sociale og miljømæssige chok og katastrofer skal reduceres.</p> <p>1.B Skabe solide politiske rammer på nationalt, regionalt og internationalt plan, baseret på udviklingsstrategier med særlig fokus på de fattige og på ligestilling, for at fremskynde investeringer i tiltag til udryddelse af fattigdom.</p>
<p>FN's beskrivelse af mål (underoverskrift): Afskaffe alle former for fattigdom i verden.</p>
<p>Prosa:</p> <p>Den sociale opgave i København er unik. København er en stor og mangfoldig by, som tiltrækker et væld af forskellige mennesker. Københavns Kommune har et politisk mål om, at færre københavnere skal leve i fattigdom. København har et velfungerende system for social beskyttelse, og forvalter på statens vegne en lang række opgaver i den borgernære socialstøtte. Der tilbydes fx hjælp til socialt og psykisk udsatte borgere. På samme tid tilbydes der uddannelse og arbejdsmarkedsdeltagelse, hvilket er en vigtig faktor ift. at forbedre den enkeltes levevilkår, både økonomisk og socialt. Fastholdelse i egen bolig er en afgørende faktor for et stabilt arbejdsliv og er derfor en prioritet for Københavns Kommune, der også arbejder målrettet på at bekæmpe hjemløshed. Dette gøres blandt andet gennem rådgivning om bolig og gældshåndtering, samt etablering af og tilbud om billige almene boliger. Københavns Kommune arbejder løbende med nye muligheder for, at københavnere med lav betalingsevne kan få en bolig, eksempelvis ved deleboliger, containerboliger og skæve boliger.</p> <p>København arbejder med at nedbringe skolefraværet, med særlige indsatser til børn fra udsatte hjem, og på at sikre, at alle børn får en udbytterig skolegang. En øget tilknytning til uddannelsessteder og arbejdsmarkedet vil på længere sigt føre til en øget indkomst og dermed mindske antallet af børn og voksne, der lever i fattigdom.</p>
<p>Byen sætter mål:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Færre børn vokser op i fattigdom
• Flere københavnske skoleelever klarer sig bedre
• Der er færre hjemløse københavnere
• Andelen af almene boliger på 20 pct. skal fastholdes
• Mindske ulighed i sundhed for socialt udsatte københavnere og københavnere med handicap
<p>Udvalgte politikker/strategier:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Socialstrategien
• Politik for udsatte byområder
<p>Udvalgte initiativer:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Gratis gældsvejledning til borgere med gæld til kommunen
• Ungeprojektet
• Boligsociale helhedsplaner
• Tidlig indsats hjælper børn
• Hjem til alle alliancen

- Klub Penalties
- Makkerlæsning
- De utrolige år
- Indsats mod social kontrol
- Ligebehandlingsindsats
- Digital inklusion

Udvalgte tiltag

Tabel for input til højre side af dobbelttopslag (maks. 7 i alt, heraf 2-3 udvalgte politikker):

Eksempel: Ungeprojektet

Københavns Kommune har siden 2015 styrket indsatsen for unge hjemløse. Ungeprojektet har fokus på forebyggelse og tidlig indsats mellem 17-24 år. Ungeprojektet har fokus på at sikre en god overgang til voksenlivet. De unge skal modtage tilstrækkelig støtte til at håndtere deres sociale udfordringer, deres boligsituation og vej til uddannelse eller beskæftigelse. Ungeprojektet består af en styrket og tværgående myndighedsindsats, intensiv boligstøtte gennem Housing First metoder, samt opsøgende indsats i samarbejde med eksterne aktører på området. Housing First-princippet, handler om, at alle mennesker har brug for en fast base. Der følges op med hjælp til at få håndteret deres udfordringer, så de kan få en hverdag som andre unge. Det sker i tæt samarbejde med uddannelsesvejledning, jobcenter og andre relevante samarbejdspartnere – og altid med den unge i centrum.

Eksempel: Social Strategien

Socialstrategien skal sikre, at der skabes et fælles fundament for udvikling af alle københavnernes mulighed for livskvalitet og social mobilitet. Socialstrategien skal være med til at sikre sammenhæng mellem de forskellige indsatser i Socialforvaltningen fx mellem barn og voksen, og mellem sindslidelse og misbrug. Samtidig giver strategien plads til, at ledere og medarbejdere i kommunen lokalt kan udfolde og udvikle deres faglighed og viden og sammen med københavnernes skabe gode veje til målet om livskvalitet og social mobilitet. Strategien er blevet til på baggrund af drøftelser mellem politikere, medarbejdere, organisationer og københavnere, der er i kontakt med Socialforvaltningen, om deres hverdag, deres drømme samt deres forslag til ting, der skal gøres anderledes.

Eksempel: Boligsociale helhedsplaner

De 14 boligsociale helhedsplaner i København er en vigtig nøgle til at løfte de udsatte byområder i et samarbejde mellem kernerdriften i kommunen og det lokale arbejde tæt på beboerne i boligorganisationerne. Helhedsplanernes formål er at skabe tryghed og bryde den negative sociale arv.

Eksempel: Tidlig indsats hjælper børn

Takket være en målrettet indsats i Københavns Kommune, bliver børn med sociale problemer i dag opdaget og hjulpet et år tidligere, end de gjorde for fem år siden. Det gør mulighederne for at hjælpe dem til et godt liv langt større. Det skyldes bl.a., at kommunen har ansat socialrådgivere på alle byens skoler og i et stort antal daginstitutioner. Socialrådgiverne hjælper blandt andet lærere og pædagoger med at vurdere, hvor alvorlige barnets problemer er, og hvornår de skal skride ind.

Eksempel: Hjem til Alle alliancen

Hjem til Alle alliancen, etableret i 2016. består af 12 medlemsorganisationer, heriblandt Københavns Kommune. Alliancepartnerne står sammen om at forebygge og reducere hjemløshed blandt unge i Danmark. Alliancen er etableret med en ambition om at afskaffe hjemløshed blandt unge i Danmark. Tallet for unge hjemløse stiger, og den negative kurve skal knækkes ved at levere løsninger, som skaber konkrete resultater gennem styrket og nyt samarbejde blandt alle relevante aktører på landsplan. Alliancen arbejder kontinuerligt med at øge samarbejdet mellem myndigheder, virksomheder, civilsamfund og investorer, som netop kan levere nye bolig- og socialløsninger til de unge hjemløse. Alle med spørgsmål, forslag eller et ønske om at bidrage til Hjem til Alle alliancens arbejde, opfordres til at henvende sig!

Mål 2 Stop sult

Tabel for input til venstre side af dobbelttopslag:

<p><i>FN's delmål</i></p> <p>2.3 Inden 2030 skal produktiviteten i landbruget og indkomsterne for små fødevarereproducenter fordobles, særlig for kvinder, oprindelig folk, familieboere, kvægavlere og fiskere, herunder gennem sikker og lige adgang til jord, andre produktive ressourcer og tilførsler, viden, finansielle tjenester, markeder og muligheder for værditilvækst, samt beskæftigelse uden for landbruget.</p> <p>2.4 Inden 2030 skal der sikres bæredygtige fødevarereproduktionssystemer og implementeres modstandsdygtige landbrugspraksisser, som øger produktivitet og produktion, medvirker til at bevare økosystemer, styrker kapaciteten for tilpasning til klimaforandringer, ekstreme vejrforhold, tørke, oversvømmelser og andre katastrofer, og som fremskynder forbedring af land og jordkvalitet.</p>
<p>FN's beskrivelse af mål (underoverskrift): Stoppe sult, opnå fødevarerikkerhed og forbedret ernæring samt fremme bæredygtigt landbrug.</p>
<p>Prosa:</p> <p>Københavns Kommunes investeringer og aktiviteter indenfor fødevarerområdet har været i rivende udvikling. Fra at have fokuseret alene på egen drift i form af økologi, fødevarer kvalitet, kompetencer, udstyr, mv., i byens institutioner såsom børnehaver og plejehjem, er der nu en stigende forståelse af, at kommunen også spiller en central rolle som drivkraft for udviklingen af fødevarer systemet i hele Greater Copenhagen. Kommunen arbejder ikke kun på, hvor langt maden kan flyttes ift. kvalitet og bæredygtighed, men også på, hvordan strategisk omtanke for fødevarerforsyning og forbrug kan bidrage til at løse kommunens målsætninger om en CO2 neutral by, liveability, sundhed og sammenhængskraft mellem land og by. Kommunens forbrug af fødevarer er stort. I mere end 1000 offentlige køkkener serveres 70.000 måltider dagligt. Det svarer årligt til 11.500 tons mad til en værdi af over 320 millioner kroner. Københavns Kommune ønsker med egen drift, investeringer, samarbejde og partnerskaber at bidrage til et bæredygtigt, fair og sundt fødevarer system, som styrker den miljømæssige bæredygtighed af fødevarer i Greater Copenhagen, og som bidrager til bedre sundhed, mere social og økonomisk lighed, erhvervsudvikling og arbejdspladser.</p>
<p>Byen sætter mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 90 % økologi i de offentlige køkkener i Københavns Kommune - Bedre uddannelse om fødevarer og ernæring - Forøge folkesundheden igennem fødevarer og ernæring
<p>Udvalgte politikker/strategier:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mad for børn og unge - Et værdigt ældre liv
<p>Udvalgte initiativer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Madfællesskabet - 90 % Økologi - EAT-skolemad - Børnenes Madhus - Madspild - Climate City Leadership - Mad i ældreplejen - Byhaver

Udvalgte tiltag

Tabel for input til højre side af dobbelttopslag (maks. 7 i alt, heraf 2-3 udvalgte politikker):

<p>Eksempel 1. 90 % Økologi</p> <p>Fra at være spist af med færdigretter får Københavnerne i dag hjemmelavede måltider, der er op til 90 % økologiske. I størstedelen af alle kommunens godt 1000 kommunale køkkener serveres i dag 90 procent økologisk mad, og nogle steder er andelen af økologi endnu højere. Det gælder især vuggestuer, børnehaver og det store EAT-køkken, der hver dag sender mellem 5000-7000 portioner sund og frisklavet mad ud til byens folkeskolelever. Samlet set er Københavns økologiprocent på 88, og det gør København til Danmarks</p>
---

største kommunale øko-køkken.
<p>Eksempel 2. Madfællesskabet</p> <p>Madfællesskabet er et partnerskab, der ønsker at styrke båndene mellem land og by gennem den måde, vi spiser på. Medlemmerne er Københavns Kommune, Region Hovedstaden, Lejre Kommune, Albertslund Kommune, og Bornholms Regionskommune. Der arbejdes med emnerne; forbrug, ressourcer, jord og vand, håndværk og forbindelser der, hvor der er en direkte sammenhæng til klima og miljø, sundhed og regional udvikling. I praksis består samarbejdet i at involvere og forpligte aktører på tværs af værdikæden til at understøtte den fælles vision om et mere bæredygtigt fødevarsystem og integrere nye tiltag i egen organisations drift og udvikling.</p>
<p>Eksempel 3. Et værdigt ældreliv</p> <p>Denne politik fokuserer særligt på de ældre borgere, som er afhængige af kommunens hjælp for at opretholde et værdigt ældreliv. Den udstikker retningslinjerne for byens arbejde med de ældres livskvalitet, selvbestemmelse, pleje, forholdene for en værdige død, samt mad og ernæring. På fødevarerområdet, beskrives kommunens ambition om, at mad skal tale til sanserne og give lyst til at spise – ikke mindst når appetitten er lille. Det handler selvfølgelig om, hvordan maden smager, men også om hvordan den ser ud og dufter, og om den serveres indbydende. Det handler om, at måltidet skal kunne indtages i gode fysiske og sociale rammer, uanset om man bor i plejebolig eller i eget hjem. Dette gælder også, når kosten skal tilpasses individuelle hensyn og ernæringsbehov.</p>
<p>Eksempel 4. Bekæmpelse af madspild</p> <p>Københavns Kommune har været hovedsponsor på etableringen af et mobilt industrikøkken til Det Runde Bord (DRB). DRB er en privat non-profit forening, som indsamler madspild fra store events og begivenheder. I det mobile køkken omdanner frivillige kokke madspildet til nye måltider, der fryses i portionsstørrelse og omdeles til byens herberger, hvor de bruges efter behov. Således bliver overskudsmad til et næringsrigt kostsupplement, men også til en oplevelse og et socialt samlingspunkt for byens svageste borgere.</p>
<p>Eksempel 5. Mad for børn og unge</p> <p>Københavns Kommune arbejder på tværs af vuggestuer, børnehaver og skoler med involvering af børnene i den daglige tilberedning og servering af de offentlige måltider. På byens 12 madskoler er eleverne hver dag på skift med i skolens køkken, og i byens 47 EAT-boder hjælper børnene med til at færdigtillberede og servere dagens måltider for alle skolens elever. 18.000 børnehave- og skolebørn besøger årligt Børnenes Madhus, hvor professionelle kokke lærer dem at håndtere knive, pletter og pander samt smage og dufte til sæsonens råvarer. Hos de mindste i byens vuggestuer er dagens måltider et pædagogisk rum, hvor de voksne på stuen deltager i måltidet, sikrer tryghed og madmod, og lader børnene selv tage mad på tallerkenen fra fade og skåle.</p>
<p>Eksempel 6. – Climate City Leadership</p> <p>I samarbejde med EU's klimainnovationsinitiativ Climate KIC arbejder Københavns Kommune på at styrke byer og lokale myndigheders kapacitet til at identificere og evaluere sammenhængen mellem byens fødevarsystem og udledningen af drivhusgasser samt folkesundheden. Climate City Leadership-initiativet arbejder internationalt, men med København som case, på at identificere og udvælge relevante parametre og indikatorer, der kan understøtte lokale beslutningstagere i at anvende fødevarsystemet som redskab til at skabe sunde, grønne og liveable byer.</p>

Mål 3 Sundhed og trivsel

Tabel for input til venstre side af dobbelttopslag:

<p><i>FN's delmål, som er relevante for Københavns kommune:</i></p> <p>3.5 Forebyggelse og behandling af stofmisbrug, herunder narkotikamisbrug og skadelig brug af alkohol, skal styrkes.</p> <p>3.8 Der skal opnås universel sundhedsdækning, herunder beskyttelse mod økonomiske risici, adgang til</p>
--

<p>livsvigtige sundhedsydelse af høj kvalitet, og adgang til sikker og effektiv livsvigtig kvalitetsmedicin og vacciner til en overkommelig pris for alle.</p> <p>3.9 Inden 2030 skal antallet af dødsfald og sygdomme som følge af udsættelse for farlige kemikalier samt luft-, vand- og jordforurening og kontaminering, væsentligt reduceres.</p>
<p>FN's beskrivelse af mål (underoverskrift): Sikre et sundt liv for alle og fremme trivsel for alle aldersgrupper.</p>
<p>Prosa:</p> <p>Sundhed og trivsel handler om at have det godt både fysisk og psykisk. Et sundt liv er ikke et mål i sig selv, men et middel til at få et godt, langt og indholdsrigt liv. Sundhed fremmer læring og understøtter mulighederne for blandt andet uddannelse og beskæftigelse. Københavns Kommunes vision er, at københavnere skal være blandt de borgere i verden, som har den bedste livskvalitet – og det skal alle københavnere kunne mærke. Det skal være muligt at leve et godt liv, også når man har en fysisk eller psykisk sygdom.</p> <p>I dag har ikke alle københavnere lige muligheder for at få det bedste ud af livet. Den kortest uddannede halvdel af befolkningen rammes eksempelvis hårdere af sygdom og dør tidligere end københavnere med en lang uddannelse. Social ulighed i sundhed starter før fødslen og fortsætter livet igennem. Den har konsekvenser både for den enkelte københavners livsudfoldelse, for deres børn og familie og for sammenhængskraften i København. Derfor vil København gøre op med den sociale ulighed i sundhed for at sikre alle københavnere et godt liv.</p>
<p>Byen sætter mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Københavnerne skal i 2025 være blandt de borgere i verden, som har den bedste livskvalitet • Flere københavnere skal leve længere • Flere københavnere skal have bedre livskvalitet • Flere københavnere skal have lige muligheder for et sundt liv • Der skal være øget lighed i sundhed i de udsatte byområder • Flere skal have et værdigt ældreliv med størst mulig selvbestemmelse og livskvalitet • Flere ældre skal opleve, at den indsats, de modtager, bidrager til øget frihed og selvhjulpethed • Øget tryghed og sammenhæng i overgangen fra behandling på hospitalet til kommunal pleje og omsorg skal reducere ventedage for færdigbehandlede ældre • Færre ældre skal opleve ensomhed og fysisk og psykisk sygdom gennem styrket medborgerskab • Antallet af københavnere der er dagligrygere skal reduceres til 4 % i 2025 • Ingen børn eller unge født efter 2005 begynder at ryge • Ingen rygere i afgangsklasserne i 2020 • Lige adgang til idræt og et vedvarende fokus på, hvilke faciliteter, der skal etableres for, at flest mulige har lyst og mod på at være fysisk aktive
<p>Udvalgte politikker/strategier:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sundhedspolitikken 2015-2025 'Nyd livet, københavnere' • Ældrepolitikken 2015-2018 'Lev stærkt – hele livet' • Værdighedspolitikken • Kultur- og fritidspolitik 2016-2019 • Røgfrit København 2025 • Socialstrategi – et godt liv for alle københavnere • Politik for udsatte byområder • Tidlig indsats programmet
<p>Udvalgte initiativer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Handleplan for bedre psykisk sundhed • Handleplan mod misbrug af alkohol og stoffer • Handleplan for type-2 diabetes

- Røgfri skoletid
- Partnerskaber med ungdomsuddannelserne
- U-turn: Rådgivning til unge med misbrug af rusmidler
- GirlTalk – EmpowR: Samtalegrupper for piger med mistriivsel i 7.-9. kl.
- En teenager i familien
- Et værdigt ældreliv
- Klippekort til hjemmehjælp
- Udsatte børn i foreninger - fritidsguider
- Cykelskole – skolen på cykel

Udvalgte tiltag

Tabel for input til højre side af dobbelttopslag (maks. 7 i alt, heraf 2-3 udvalgte politikker):

Eksempel 1. Sundhedspolitikken 2015-2025 'Nyd livet, københavnere'

Visionen er, at københavnernes skal være blandt de borgere i verden, som har den bedste livskvalitet. Derfor skal den sociale ulighed i sundhed reduceres, så alle får lige muligheder for at leve et godt og langt liv. Det skal blandt andet ske ved at tænke sundhedsfremme og forebyggelse ind i københavnernes hverdag med målrettede indsatser for børn, unge og kortuddannede voksne med fokus på trivsel, psykisk sundhed, alkohol og rygning. Sundhedspolitikken fokus på social ulighed afspejles også i den patientrettede forebyggelse. Center for Kræft og Sundhed København (CKSK) arbejder med at øge lige adgang til rehabilitering og give særlig støtte til borgere med størst behov. Ligeledes arbejder Center for Diabetes på udvikling af differentierede indsatser, der kan være med til at mindske uligheden i sundhed og på udvikling og afprøvning af nye modeller for samarbejdet mellem sundhedsvæsenets aktører.

Eksempel 2. Røgfrit København 2025

København vil være røgfri i 2025. Det skal ske i samarbejde med københavnernes og de københavnske virksomheder, foreninger og organisationer. Det handler ikke om et forbud. Tværtimod. Vi satser på at blive en røgfri by ad frivillig vej. I vores arbejde stræber vi efter at være hensynfulde, inkluderende og yde god hjælp og støtte til alle københavnske rygestopper. Målet er, at kun fire procent af hovedstadens indbyggere ryger i 2025. Det svarer til 18.000 københavnere og vil bl.a. betyde, at alle dem, som i dag ønsker at holde op med at ryge, får deres ønske opfyldt. Mangfoldighed og lokalt ejerskab er vejen frem.

Eksempel 3. Ro på Rusen

Ro på Rusen er en udgående indsats med et mål om at nedbringe rusmiddel- og trivselsproblemer på erhvervs-, ungdoms-, og produktionsskoler i Københavns Kommune og derigennem øge unges trivsel og understøtte gennemførelse af uddannelse. Det sker gennem samarbejde med skolerne omkring tidlig opsporing af elever med rusmiddelproblemer og en tidlig indsats gennem anonyme samtaler, klasse-dialog og sparring til lærere og vejledere.

Eksempel 4. Ældrepolitikken 2015-2018 'Lev stærkt – hele livet'

Ældre københavnernes skal kunne fortsætte med at leve det liv, de ønsker, og gøre de ting, der betyder noget for dem. De borgere, som kan selv, skal selv. Derfor udvikler og fastholder vi den rehabiliterende tilgang i vores ældrepleje ved at tilbyde udrednings- og rehabiliteringsforløb til alle ældre uanset alder. Det giver livskvalitet. Ældre københavnernes er forskellige, og København vil matche mangfoldigheden i behovene. Det sker ved at øge valgfriheden i tilbuddene fx i forhold til, at ældre har mulighed for selv at tilrettelægge tidspunkter for bad og rengøring, ligesom klippekortet har banet vejen for en ny form for valgfrihed og selvbestemmelse i ældreplejen. Ældre københavnernes skal opleve gode og trygge forløb og bedre sammenhæng med hospitalerne, og en målrettet indsats betyder, at færre ældre skal vente, når de er færdigbehandlede på hospitalet og skal hjem eller på døgnrehabilitering. Med Ældrepolitikken vision om medborgerskab styrkes fokus på at forebygge og bekæmpe ensomhed. Samarbejde med civilsamfundet er et centralt element i fx tilbud om turkøb i samarbejde med Røde Kors, hvor ældre får hjælp til at handle og

samtidig gives mulighed for socialt samvær med andre ældre. Nyttænkning i opførelsen af plejecentre så de fysiske rammer både understøtter følelsen af hjem og giver rammer for mere liv og aktivitet er også et element i indsatsen mod ensomhed blandt ældre.

Eksempel 5. Destination trivsel

Stærke klassefællesskaber, hvor børn trives og lærer godt. Det er formålet med 'Destination Trivsel' - en nytænkende og forebyggende indsats, der henvender sig til forældre og skoler over hele landet. Der er udarbejdet undervisningsforløb og materiale til at styrke dialogen med forældrene. Der er mange faktorer, der har betydning for børn og unges trivsel fx ensomhed, kropsopfattelse og oplevelsen af ikke at være en del af et fællesskab. Undervisningsforløbene er tilrettelagt med udgangspunkt i netop de temaer, og fokus er på at styrke børn og unges trivsel via skolens fag. Det er i fagene, at eleverne møder forskellige forestillinger om sig selv og hinanden. Herudover er der også film med forældre, der taler om at tale med deres børn om sprog, ensomhed og sociale medier. Destination Trivsel udvikler og styrker børn og unges mentale sundhed og trivsel og ruste børn og unge til at have det godt og passe på sig selv og hinanden. Indsatsen skal bidrage til at nå de nationale sundhedsmål om, at flere børns skal trives, og at den sociale ulighed i sundhed skal mindskes. Sex & Samfund har udviklet konceptet bl.a. sammen med Københavns Kommune.

Eksempel 6. Stressklinikker

Næsten hver fjerde københavnere føler sig stresset. Derfor åbnede København i 2015 kommunens stressklinikker med tilbud om stressforløb, der skal hjælpe københavnere med at håndtere stress og støtte dem i at få en bedre psykisk sundhed. På stress-klinikkerne får københavnere hjælp og støtte gennem et ni ugers stress-forløb baseret på meditation og fysiske, psykiske og sociale øvelser. Der oprettes også særlige forløb til stressede ledige og sygemeldte københavnere.

Eksempel 7. Partnerskaber med ungdomsuddannelserne

København har indgået 4-årige partnerskabsaftaler med 25 københavnske ungdomsuddannelser. Formålet er at forbedre trivslen og sundheden blandt unge, så flere elever gennemfører en uddannelse. Det sker gennem aktiviteter målrettet psykisk sundhed, rygning, seksuel sundhed, alkohol og rusmidler. Hver uddannelsesinstitution har sammen med Københavns Kommune udarbejdet lokale handleplaner med konkrete aktiviteter og indsatser for at forbedre elevernes sundhed og trivsel.

Mål 4 Kvalitetsuddannelse

Tabel for input til venstre side af dobbelttopslag:

FN's delmål

4.1 Inden 2030 skal det sikres, at alle piger og drenge gennemfører gratis, rummelig grundskoleuddannelse i høj kvalitet, der fører til relevante og effektive læringsresultater.

4.4 Inden 2030 skal antallet af unge og voksne, der har relevante færdigheder, herunder tekniske og erhvervsfærdigheder, for ansættelse, anstændige job og iværksætteri, øges væsentligt.

4.7 Inden 2030 skal alle elever have tilegnet sig den viden og de færdigheder, som er nødvendig for at fremme en bæredygtig udvikling.

FN's beskrivelse af mål (underoverskrift): Sikre alle lige adgang til kvalitetsuddannelse og fremme alles muligheder for livslang læring.

Prosa:

Alle københavnske børn og unge skal – uanset deres baggrund – sættes i stand til at klare sig godt både personligt, socialt og fagligt. En af Københavns Kommunes fornemste opgaver er at skabe sunde, trygge og udfordrende rammer for byens børn og unge. Gode børne- og ungemiljøer skaber også et godt afsæt for integration af børn og unge med anden etnisk baggrund end dansk. Københavns Kommunen arbejder strategisk med at udvikle fagligheden hos københavnere allerede i dagtilbuddene. Her arbejdes der med at

<p>udvikle børnenes personlige, sociale, fysiske og sproglige kompetencer i samarbejde med forældrene. Børn og unge lærer på forskellige måder, og der arbejdes med undervisningsdifferentiering i folkeskolen, så alle børn kan være med på deres eget niveau og blive udfordret fagligt og socialt. Folkeskolen skaber fundamentet for, at de unge kommer i gang med en ungdomsuddannelse og klarer sig godt i livet og på arbejdsmarkedet.</p> <p>Københavns Kommune har også fokus på at borgere får livslang læring, igennem voksenuddannelsescentre eller f.eks. af kulturen institutionerne og kommunens biblioteker. Mange københavnere bruger desuden deres fritid på frivillighed, foreningsliv, folkeoplysning og aftenskoler, ofte med økonomisk støtte fra kommunen.</p>
<p>Byen sætter mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Andelen af de allerdygtigste elever i dansk og matematik skal stige år for år. • Mindst 80 % af eleverne skal være gode til at læse og regne i de nationale test. • Andelen af elever med dårlige resultater i de nationale test for læsning og matematik skal falde år for år. <p>Folkeskolen skal mindske betydningen af social baggrund i forhold til faglige resultater.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elevernes trivsel skal øges.
<p>Udvalgte politikker/strategier:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tidlig indsats • Pejlemærker for dagtilbud og folkeskole • Social strategi – et godt liv for alle københavnere • Politik for udsatte byområder • Kultur- og Fritidspolitik
<p>Udvalgte initiativer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tidlig indsats og forældrekurser, forældreuddannelse ”De urolige år” • Klimaambassadører og Energi og vandværkstedet • Anti-mobbestrategi • Den åbne skole: erhvervsamarbejde for tech, sport og entreprenørskab • Alle børn skal have et godt skoleliv, hvor de trives • Coding Class: erhvervsamarbejde for codning i folkeskolerne • Alle unge skal have en ungdomsuddannelse • Intensive læringsforløb • Københavner Akademiet: mønsterbrydningsprojekt for drenge • Læring hele livet: fx støtte til aftenskoler, og gratis faciliteter til foreninger • Handleplan for reduktion af skolefravær og sociale normeringer i dagtilbud og folkeskoler

Udvalgte tiltag:

Tabel for input til højre side af dobbelttopslag (maks. 7 i alt, heraf 2-3 udvalgte politikker):

<p>Eksempel 1. Tidlig indsats hjælper børn</p> <p>Børn med sociale problemer bliver i dag opdaget og hjulpet langt tidligere, og det øger mulighederne for at hjælpe dem til et godt liv. Der arbejdes med at sikre læring for alle børn i dagtilbud ved at arbejde målrettet med børnenes kognitive, sociale og motoriske kompetencer samt at sikre inkluderende fællesskaber. Derudover samarbejdes der med socialt udsatte familier med fokus på styrkelse af forældrekompetencen. De forskellige indsatser skal sammen understøtte det enkelte barns udvikling og trivsel og dermed barnets forudsætninger for en god skolestart. På skolerne er der socialrådgiverne, der bl.a. hjælper lærere og pædagoger med at vurdere, hvor alvorlige børns problemer er, og hvornår de skal skride ind.</p>
<p>Eksempel 2. Viden om bæredygtig udvikling</p> <p>FN's 17 verdensmål for bæredygtig udvikling omsættes til hands-on-undervisning på steder, og med mennesker i byen, som arbejder i retning af et – på alle niveauer – mere bæredygtigt København. Kommunen formidler natur, miljø, klima, sundhed, science og byudvikling til byens børn og unge i alderen 0 - 18 år. Gennem disse aktiviteter opnår børn og unge viden, handlekompetence og demokratiske værdier, så de kan tage ejerskab over fremtidens bæredygtige København. Formidlingen sker gennem aktivitet og handling, hvor børn og unge bl.a. kommer ud i naturen, lærer om energi og vand og tager del i at holde byen ren og bæredygtig.</p>
<p>Eksempel 3. Alle skoler har en anti-mobbestrategi</p> <p>Skolerne i København skal forebygge og reducere mobning digitalt og på skolen. Samtidig skal elevernes generelle trivsel og mulighed for deltagelse i trygge læringsfællesskaber øges.</p> <p>Det gør Københavns skoler ved, at: 1) Opbygge trygge og tolerante børnefællesskaber, hvor man ser hinanden og det at være forskellige som en styrke for fællesskabet og vores læring. 2) Tage fælles ansvar for, at alle oplever skolen som et rart sted at være og hjælper hinanden til at blive en del af fællesskabet. Man anerkender og respekterer hinanden, og tager affære, når man oplever, at nogen bliver mobbet. 3) Beskytte børn, der er udsatte og tage sig af de bagvedliggende problemer. 4) Reducere omfanget af digital mobning og sørge for, at eleverne er trygge og ved, hvordan de skal agere på de digitale medier.</p> <p>Indsatsen mod mobning er væsentlig og fremmes ved målrettede indsatser og understøttes af et kontinuerligt fokus på elevernes almene trivsel i form af trygge rammer og godt læringsmiljø, som skabes via klasseledelse og undervisere med relationskompetence.</p>
<p>Eksempel 4. Den Åbne Skole</p> <p>Åben Skole er ramme for variation i undervisningsformer, forskellige aktiviteter i løbet af skoledagen og en erkendelse af, at elever lærer forskelligt, og som medvirker til at skabe en anderledes, udfordrende og motiverende skoledag, der løfter alle elever fagligt. Den åbne skole er en skole, som inddrager sin omverden. Det kan være lokalsamfundet, musikskolerne, erhvervslivet, idrætsforeningerne, det lokale Røde Kors eller bymuseet. Iværksætterier har også været i fokus.</p>
<p>Eksempel 5. Udsatte byområder</p> <p>Flere skal i uddannelse og det faglige niveau skal højnes i de udsatte byområder. En fjerdedel af unge i udsatte byområder har ikke påbegyndt en ungdomsuddannelse 15 måneder efter afsluttet 9. klasse, og elever får i gennemsnit et karaktergennemsnit der er 1,2 lavere ved folkeskolens afgangsprøve end gennemsnittet for hele København. Med kommunens politik for udsatte byområder er målet at både det faglige niveau højnes, og at flere unge kommer i uddannelse. Indsatserne er bl.a. udvikling af højkvalitetsdagtilbud, sociale normeringer i dagtilbud og folkeskoler, skolefraværtsrådgivere m.v.</p>
<p>Eksempel 6. Stærkere brobygning til ungdomsuddannelser og flere lærepladser</p> <p>For at styrke brobygningen mellem folkeskolen og erhvervsuddannelserne har København et udvidet samarbejde med erhvervsskolerne om forløb om ”7. klasse på erhvervsskole”. Forløbene giver eleverne indblik i erhvervsuddannelserne og styrker samarbejdet mellem lærerne på henholdsvis folkeskoler og erhvervsskoler. Der er dels fokus på at styrke elevernes egen identitet og faglige ståsted, og dels at udvikle og intensivere samarbejdet med ungdomsuddannelserne, så de unge oplever en stærk sammenhæng i overgangene. Københavns Kommune stiller desuden krav til, at leverandører som udfører opgaver for kommunen er med til at uddanne unge ved at stille krav om ansættelse af lærlinge og oprettelse af lærepladser, sådan så unge kan udføre en erhvervsuddannelse.</p>
<p>Eksempel 7. Københavner Akademiet</p> <p>Københavner Akademiet (KA) er et mønsterbrydningsprojekt for drenge. Der arbejdes med elever, der har</p>

faglige udfordringer og samtidig et potentiale og motivation for at flytte sig fagligt, socialt og personligt. En af de mest afgørende succesfaktorer for de positive resultater af Københavnerakademiet er fokus på at give de professionelle et kompetenceløft i forhold til at kunne arbejde systematisk med at understøtte deres elevs faglige, sociale og personlige kompetenceudvikling. Dermed får ikke kun de drenge, der er med på KA gavn af forløbet, men også den øvrige elevgruppe.

Mål 5 Ligestilling mellem kønnene

Tabel for input til venstre side af dobbelttopslag:

FN's delmål

5.1 Stop alle former for diskrimination af alle kvinder og piger overalt.

5.5 Kvinder skal sikres fuld og effektiv deltagelse og lige muligheder for lederskab på alle niveauer af beslutningstagning inden for politik, økonomi og det offentlige liv.

5.c Fornuftige politikker og lovgivning, der kan håndhæves, og som fremmer ligestilling mellem kønnene og styrker alle kvinders og pigers rettigheder og muligheder på alle niveauer, skal vedtages og styrkes.

FN's beskrivelse af mål (underoverskrift): Opnå ligestilling mellem kønnene og styrke kvinders og pigers rettigheder og muligheder.

Prosa:

Danmark og København er kendt for at sætte baren højt, når det gælder ligestilling imellem kønnene. Der må ikke herske tvivl: I Københavns Kommune må borgernes givne, eller valgte, køn såvel som seksuel orientering aldrig stå i vejen for individets muligheder og rettigheder i livet.

Københavns Kommune går selv forrest, når det handler om at fremme ligestilling på arbejdsmarkedet. Kommunen kan ikke støtte ligestillingsfremmende initiativer for de københavnske virksomheder og organisationer uden også at fremme ligestilling i egne rækker blandt kommunens 45.000 medarbejdere. Ligestilling på arbejdspladsen er med til at sikre et bredere rekrutteringsgrundlag og et bedre arbejdsmiljø – og kommunen er overbevist om, at vi ved at fremme ligestilling på arbejdspladsen får flere talenter i spil. Iblandt børn og unge, er der igennem uddannelse og fritidsaktiviteter fokus på at sikre, at alle, uanset køn og seksuel orientering, ikke føler, at deres krop eller kønslige identitet er hæmmende for deres muligheder i livet. De samme forhold gør sig gældende, når kommunen med sin social- og integrationspolitik bekæmper social kontrol i de udsatte byområder.

Byen sætter mål:

- Kommunen vil skabe indsigt i, hvilke muligheder og begrænsninger vores forventninger til køn og kønsforskelle kan skabe for børnenes chancelighed og trivsel.
- Kommunen vil give pædagogisk personale viden og redskaber til, at kunne hjælpe børnene til et sundt og positivt forhold til kroppen.
- Skabe mere plads til forskellighed for alle børn og unge i København uanset køn og seksualitet
- Flere mænd i omsorgsfagene.
- Blandt ansatte fædre i kommunen skal mindst 40 % tage 14 ugers barselsorlov eller derover.
- Blandt ansatte fædre i kommunen skal 95 % tage mindst 8 barselsorlov.
- Max 10 procentpoints forskel mellem kønsforskellen på ledelsesniveau (direktører og chefer) og blandt medarbejdere.

Udvalgte politikker/strategier:

- Ligestilling blandt børn og unge i København
- Kultur- og Fritidspolitik
- Integrationshandleplanen
- Borgerservice 2020 Strategi
- Ligestilling i egne rækker
- Indkøbspolitik 2014-2018

Udvalgte initiativer:

- Ligestilling i børnehøjde
- Facilitetsudbuddet skal følge med befolkningsudviklingen
- Lige adgang for alle til de offentlige tjenester
- Seksuel sundhed i dagtilbud
- Ligestilling i ledelsen og i omsorgsfagene
- Kampagne for retten til egen krop
- Krav om CSR hos leverandører
- Normstormerne
- Youth Deliver

Udvalgte tiltag

Tabel for input til højre side af dobbelttopslag (maks. 7 i alt, heraf 2-3 udvalgte politikker):

Eksempel 1. Ligestilling i ledelsen og i omsorgsfagene

For at øge rekrutteringen af mænd i omsorgsfag er køn og ligestilling en eksplicit overvejelse fx i forbindelse med ansættelse af mandlige pædagoger i børnehaver og vuggestuer. For at sikre ligestilling i rekrutteringen af nye medarbejdere fremhæver Københavns Kommune bl.a. i alle stillingsopslag, at kommunen ser mangfoldighed som en ressource, og tilstræber en lige kønsfordeling i ansættelsesudvalgene, så en forfordeling af ansøgerne på baggrund af køn minimeres. Københavns Kommune har ligeledes siden 2013 haft et måltal om, at der i hele Københavns Kommune ikke må være mere end 10 procentpoints forskel mellem kønsforskellen på ledelsesniveau (direktører og chefer) og blandt medarbejdere. Den samlede indsats har bl.a. resulteret i, at kommunen i dag har ca. 1/3 kvindelige topchefer og en fuldstændig lige fordeling af mænd og kvinder på chefniveau, og at ca. 2/3 af kommunens ledere er kvinder.

Eksempel 2. Integrationshandleplanen

I Københavns Kommune skal alle have lige muligheder. Københavnerne med anden etnisk baggrund end dansk oplever også hyppigere diskrimination og social kontrol end øvrige københavnere; 21 % ifølge de seneste målinger. Det manifesterer sig eksempelvis ved, at 42 pct.% af unge københavnere med anden etnisk baggrund end dansk ikke må bo med en person af det modsatte køn, før de bliver gift. Piger og kvinder rammes hårdere af socialkontrol end mænd. Med Københavns Kommunes Integrationspolitik 2015-18 som ramme, ønsker kommunen med Integrationshandleplan 2017-18 blandt andet at sikre, at social kontrol mindskes ved tiltag, der kan effektmåles og er målrettet henholdsvis unge og forældre, inddrager aktører fra civilsamfundet med kendskab til og berøring med miljøer, hvor social kontrol er særligt udbredt, samt forebygger at unge udøver social kontrol over for andre unge.

Eksempel 3. Ligestilling blandt børn og unge i København

Københavns Kommune arbejder for at sikre alle børn lige muligheder i deres opvækst og identitetsudvikling. Det handler ikke om, at piger og drenge skal være ens, men om at alle børn uanset køn, etnicitet, handicap eller social baggrund skal have lige muligheder for at lære, udfolde deres kompetencer og udvikler sig. Derfor arbejder kommunen for at sikre ligestilling blandt børn og unge i Københavns dagtilbud og folkeskoler. Arbejdet for at sikre Københavns børn og unge lige muligheder begynder allerede, når børnene er små. Københavns Kommune har igangsat to indsatser, der på forskellig vis sætter fokus på ligestilling, krop og grænser i de københavnske dagtilbud: Ligestilling i Børnehøjde, samt Seksuel Sundhed i dagtilbud.

Eksempel 5. Undervisning i normer for seksualitet

På folkeskoleområdet støtter Københavns Kommune bl.a. "Normstormerne" – et undervisningstilbud, hvor unge underviser københavnske folkeskoleelever i normer for køn og seksualitet, hvad det vil sige at være LGBTQ+ (lesbisk, bøsse, biseksuel, transkønnet eller queer), og klæder de unge på til selv at sige fra i forhold til diskrimination og mobning. Formålet med Normstormerne er at skabe mere plads til forskellighed for alle børn og unge i København uanset køn og seksualitet. Normstormernes undervisere har siden etableringen i 2012 undervist mere end 4.500 københavnske folkeskoleelever i 7.-10. klasse. Projektet gennemføres i et samarbejde mellem Københavns Kommunes Børne- og Ungdomsforvaltning, Sex & Samfund, AIDS-fonden og LGBT Ungdom.

Eksempel 6. Kampagne for retten til egen krop

I Københavns Kommune arbejder vi også for at fremme seksuel ligestilling i byen. Ifølge en nyere Voxmeter-måling foretaget for Amnesty Danmark, mener hver syvende dansker, at voldtægt er selvforskyldt. Københavns Kommune gennemførte derfor i april 2015 en antivoldtægtskampagne mod victim blaming i samarbejde med Rigshospitalets Center for Seksuelle Overgreb og Københavns Politi. Kampagnens budskab var klart: Uanset om den, der har været udsat for overgrebet, har flirtet, klædt sig sexet eller drukket for meget, er voldtægt kriminelt og aldrig offerets egen skyld. Formålet med kampagnen var at give flere voldtægtsramte mod på at henvende sig til politiet og Center for Seksuelle Overgreb og samtidig at bearbejde københavnernes holdning til voldtægt. Kampagnen er særligt målrettet unge mellem 15 og 25 år, da problemet med uanmeldte voldtægter og victim blaming er særligt stort blandt denne aldersgruppe.

Mål 6 Rent vand og sanitet

Tabel for input til venstre side af dobbelttopslag:

FN's delmål

6.3 Inden 2030 skal vandkvaliteten forbedres ved at reducere forurening, afskaffe affaldsdumping og minimere udslip af farlige kemikalier og materialer, og ved at halvere andelen af ubehandlet spildevand og væsentligt øge genanvendelse og sikker genbrug globalt.

6.4 Inden 2030 skal effektiviteten af vandforbrug indenfor alle sektorer væsentlig øges, og der skal sikres bæredygtig opsamling og forsyning af frisk vand for at imødekomme vandknaphed, og for at reducere antallet af mennesker, der lider af vandmangel, betydeligt.

FN's beskrivelse af mål (underoverskrift): Sikre, bæredygtig adgang og forvaltning af vand og sanitet for alle.

Prosa:

Rent vand er en afgørende ressource for liv. For en metropol som København er rent vand samtidigt et varemærke. Man kan bade i vores havvand og benytte det til rekreative formål, som udgangspunkt hele året, uden risiko for at blive syg af det.

Københavns Kommune har ambitiøse mål for vores håndtering af spildevand. Vores ambition er, at bortskaffelsen af byens spildevand og regnvand skal ske på en sådan måde, at befolkningens sundhedstilstand bevares, at miljøet ikke udsættes for skadelige påvirkninger, at økologiske grundopfattelser om bæredygtighed og genanvendelse efterleves i videst muligt omfang, og at der kan bades i byens badeområder i havnen og i Øresund. Byen arbejder desuden for at reducere kommunens og borgernes forbrug af rent vand, og for at øge brugen af eksempelvis regnvand (sekundavand), som erstatning for rent drikkevand ved aktiviteter, hvor vand ikke drikkes eller benyttes til personlig hygiejne. Med disse mål sikrer København et bæredygtigt forbrug af vand og et solidt økosystem for behandlingen af regn og afløbsvand, til glæde for både nuværende og fremtidige generationer af Københavnerne.

Byen sætter mål:

1. Rent vand og god biologisk balance i alle vandområder i 2027.
2. Vandet i Københavns Havn skal være af badevandskvalitet.
3. Kloaksystemet udvides i takt med byudviklingen.
4. Kloaksystemet klimasikres mod 30 % mere nedbør.
5. I 2017 skal vandforbruget i husholdningerne være reduceret til 100 L/pers./døgn.
6. 4 % af det samlede vandforbrug i 2017, skal komme fra supplerende vandkilder, der kan bruges til sekundære anvendelsesformål (eks. bilvask, spuling af kloakker, kølevand)
7. Antal overskridelser af drikkevandskvaliteten hos forbrugerne må maksimalt være 2 % om året.
8. Vandtabet i ledningsnettet må ikke overstige 10 %, og holdes så lavt som muligt.

Udvalgte politikker/strategier:

1. Københavns Kommunes Spildevandsplan 2008 med tillæg.
2. Københavns Kommune Klimatilpasningsplan 2011.

3. Københavns Kommunes plan for badevandskvalitet i Københavns Havn og Øresund 2011.
4. Københavns Kommunes Vandforsyningsplan 2012.
5. Den Blå By. Vandhandleplan for Københavns Kommune 2015.

Udvalgte initiativer:

- Havnebade
- Oprensning af vandområder
- Næringsstoffer fjernes fra vandområder
- Biomanipulation
- Bedre vidensgrundlag til regulering af spildevandsudledning
- Installation af sparebassiner på kloaknettet (reducerer overløb)
- Separat kloaksystem (spildevand/vejvand/tagvand) i nye byudviklingsområder.
- Vandambassadører: Reducering af vandforbrug i boligforeninger
- De små vandhelte: Skoleklasser undervises i bæredygtigt vandforbrug.
- Krav om vandspareinstallationer ved renovering af kommunens bygninger.
- Løbende vandprøver (flere end angivet v. DK lov)
- Løbende lækageundersøgelser af ledningsnettet.

Udvalgte tiltag

Tabel for input til højre side af dobbelttopslag (maks. 7 i alt, heraf 2-3 udvalgte politikker):

Eksempel 1. Havnebade

Forbedring af miljøtilstanden og vandkvaliteten i byens vandområder, har forvandlet en industrihavn til et attraktivt sted at bade. Vandkvaliteten i overfladevand er blevet forbedret ved at nedbringe udledning af urensset spildevand fra kloaksystemet, hvis kapacitet kan blive utilstrækkelig, når der falder for meget regnvand. I Københavns Kommune er der etableret bassiner, der holder spildevandet tilbage, så det ikke løber over i havnen. Bassinerne kan tilsammen rumme 260.000 m³ spildevand, hvilket svarer til 111 olympiske svømmebassiner (50m). Bassinerne tømmes, når der er plads i kloaksystemet og på renseanlægget. I byudviklingsområder etableres der separate kloaksystemer for spildevand, vejvand og tag- og overfladevand. Desuden etableres der rensning på forurenede, afstrømmende regnvand, inden det ledes ud i vandmiljøet. Indsatserne har medvirket til, at vandet i havnen er blevet så rent, at der sikkert kan bades i det. Badningen foregår i tre havnebade, tre badezoner og en bystrand, der alle sammen er meget populære og velbenyttet af københavnere og turister. De skaber også nye miljøer som Københavns Havnefestival og kajak og saunaklubber.

Eksempel 2. Oprensning af vandområder

København foretager løbende en forbedring af miljøtilstanden og vandkvaliteten i byens vandområder. Vandkvaliteten forbedres ved at fjerne slam og sediment fra vandområder, der tidligere har været meget belastede med spildevand. Der er i perioden 2012-2017 fjernet slam og sediment i flere vandløb omkring Utterslev Mose. I 2017-2018 er det planlagt, at fjerne sedimentet i tilløbet til mosen. Dette vurderes at få stor effekt på vandkvaliteten i mosen.

Eksempel 3. Næringsstoffer fjernes fra vandområder

Som led i kommunens arbejde på at opnå klart vand og begrænset algevækst i byens søer, fjernes der næringsstoffer fra vandområder ved høst af planter. Der er eksempelvis fjernet vandplanter fra De Indre Søer i ca. 10 år, svarende til en reduktion i fosfor på ca. 500 kg årligt. Der er derudover fjernet andemad fra nogle mindre parksøer, hvilket også betyder, at fosfor er blevet fjernet fra søerne.

Eksempel 4. Biomanipulation

Til forbedring af miljøtilstanden og vandkvaliteten i byens vandområder, opfiskes der uønskede fisk i udvalgte vandområder. Det drejer sig særligt om De Indre Søer. Uønskede fisk er karpefisk som fx skaller og brasen. Fiskene er uønskede fordi de æder smådyrene, som er vigtige i søerne, hvis vandet skal holdes klart. Smådyrene æder de fritsvævende alger, der plumrer vandet.

Eksempel 5. Bedre vidensgrundlag til regulering af spildevandsudledning

Københavns Kommune vil skabe et overblik over den acceptable belastning af de forskellige vandområder, der modtager spildevand. Hermed kan fremtid politik og regulering af udledninger ske under hensyntagen

<p>til en bred vifte kortlagte hensyn og skadevirkninger. Tiltaget sker, fordi der i fremtiden skal ledes mere afstrømmende regnvand til vandområderne, idet mængde af regnvand stiger, og kommunen forsøger at reducere overløb fra kloakkerne. For at det afstrømmende regnvand ikke skal forurene, og skabe uklart vand i vandområderne, skal det vurderes hvilke krav, der skal stilles til udledningerne, fx om vandet skal renses.</p>
<p>Eksempel 6. Vandambassadører Københavns Kommune har uddannet repræsentanter fra boligforeninger (børn og voksne) til vandspareambassadører. De har fået viden om vand, vandforbrug, vandspild og vandbesparelser så de kan gå ud i deres egen forening og lave kampagner og initiativer til at spare på vandet.</p>
<p>Eksempel 7. Kampagnen ”De små vandhelte” Kommunen har lanceret et uddannelsesprogram, rettet mod folkeskolen, for at reducere det private vandforbrug. Ved undervisning af ca. 1500 elever i 1. og 2. klasse, som har haft besøg af Vandhelten og Vandskurken, har børnene lært om, hvor vi bruger vand, og hvordan vi kan spare på det. Kampagnen har også den øgede virkning, at den engagerer børnenes familier i en dialog om vandforbrug.</p>

Mål 7 Bæredygtig energi

Tabel for input til venstre side af dobbelttopslag:

<p><i>FN's delmål</i> 7.2 Inden 2030 skal andelen af vedvarende energi i det globale energimix øges væsentligt. 7.3 Inden 2030 skal den globale hastighed for forbedring af energi-effektiviteten fordobles.</p>
<p>FN's beskrivelse af mål (underoverskrift): Sikre, at alle har adgang til pålidelig, bæredygtig og moderne energi, til en overkommelig pris.</p>
<p>Prosa: København vil være verdens første CO2-neutrale hovedstad i 2025. Det er en ambitiøs plan, der kræver en langsigtet og helhedsorienteret indsats. Energiforbrug og grøn mobilitet er væsentlige faktorer for at realisere byens mål. Samtidigt er det helt centralt, at der sker en omstilling til bæredygtige energikilder, for at sikre at den energi, der bliver brugt i fremtiden, er CO2 neutral.</p> <p>I 2025 skal københavnernes el- og varmeproduktion primært være baseret på vind, biomasse, geotermi og affald. Målet er, at fjernvarmen er CO2-neutral i 2025, og at København er med til at sikre vedvarende el-produktion, der samlet overstiger byens energiforbrug. Det betyder, at København vil være nettoeksportør af grøn energi, hvilket dermed reducerer el-produktionen på kul uden for kommunen.</p> <p>Københavns Kommune er allerede godt på vej med en reduktion på 33 % set i forhold til 2005 baselinen.</p> <p>Københavns Kommune vedtog i 2009 målet om at blive CO2 neutral i 2025, og i 2012 vedtog kommunen KBH2025 Klimaplanen for at realisere dette mål. Planen er en implementeringsplan for at komme i mål i 2025, og den indeholder mere en 60 konkrete initiativer inden for områderne. Målet kan kun nås gennem et tæt samarbejde med erhvervsliv, universitet og borgere. Mange løsninger baserer sig på i forvejen kendt teknologi, der blot skal implementeres. Andre steder peges der på behovet for at udvikle ny teknologi. Derfor sker implementeringen gradvist og med hensyntagen til forsyningssikkerhed, miljø og økonomi.</p>
<p>Byen sætter mål i 2025:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 20 pct. reduktion af energiforbruget i forhold til 2010 • 10 pct. reduktion af elforbruget i husholdninger i forhold til 2010 • 20 pct. reduktion af elforbruget i handel og service • CO2-neutral fjernvarme i 2025 • 360 MW vindenergi i 2025 • 60.000 m² solceller på kommunalt byggeri

- Udsortering og forbrænding af plast
- Bioforgasning af organisk affald
- 50 pct. af ture til arbejde og uddannelse
- 20 pct. flere passagerer i kollektiv trafik i forhold til 2009
- CO2-neutral kollektiv trafik
- 20-30 pct. af lette køretøjer på nye drivmidler
- 30-40 pct. af tunge køretøjer på nye drivmidler

Udvalgte politikker/strategier:

2012: KBH2025 Klimaplanen – En grøn, smart og CO2-neutral by

2016: KBH2025 Klimaplanen – Roadmap 2017-2020

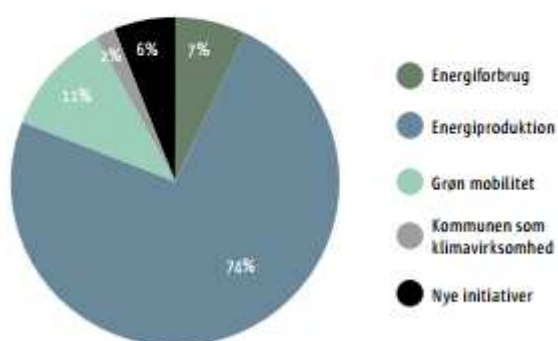
Udvalgte tiltag

Tabel for input til højre side af dobbelttopslag (maks. 7 i alt, heraf 2-3 udvalgte politikker):

Eksempel 1. CO2-neutralitet i 2025

Med planen KBH2025, er der ikke bare lagt et overordnet mål for byen, men en implementeringsplan for at komme i mål med hele 60 konkrete initiativer inden for alle relevante områder af byens energiforbrug og produktion. Planen er bygget op med 3 implementeringsfaser, hvor den første 2013-2016 er gennemført og evalueret. Den nuværende implementeringsplan for perioden 2017-2020 blev vedtaget den 25. august 2016. Københavns Kommune skal igangsætte initiativer, som samlet kan levere en CO₂ besparelse på 928.000 ton CO₂ frem mod 2025.

I 2025 er København CO₂-neutral. Samtidig vil Københavns Kommune være med til at skabe en grønnere storby med en betydelig grøn vækst. Resultatet af klimaplanen er en CO₂-reduktion på i alt 1,2 mio. ton. For at konkretisere målet rummer denne plan specifikke mål på de fire temaer energiforbrug, energiproduktion, grøn mobilitet og Københavns Kommune som klimavirksomhed.

FIGUR 6 // Fordeling af den samlede CO₂-reduktion i 2025 som følge af indsatserne i de fire temaer.

(model udarbejdet i KK SDG farver – baseret på side 13 i KBH 2025 plan)

Eksempel 2. Energispring – Partnerskab med største ejendomsjere

Københavns Kommune indgik i 2016 partnerskab med de største private udlejere af kontor, butik og

boligejendomme i byen samt med store ejendomsadministratorer og interesseorganisationer. Partnerne, der i sommeren 2017 i alt repræsenterer 10% af den københavnske bygningsmasse målt i m², har sagt ja til åbent at dele viden og data om eget forbrug i partnerskabet og at benchmarke resultatet af sparetiltag. Partnerne arbejder alle frem mod Københavns Kommunes og egne sparemål, og har i Energispring sagt ja til at spare 3% på energiforbruget årligt. Københavns Kommune ejer selv kun ca. 5% af ejendomsarealet i København. Så selvom kommunen selv arbejder seriøst med at spare energi i egne ejendomme, er det nødvendigt at samarbejde med de mange hundrede andre ejendomsejere i byen, for at nå energisparemålet.

Eksempel 3. Databaseret energiovervågning og intelligent drift af bygninger

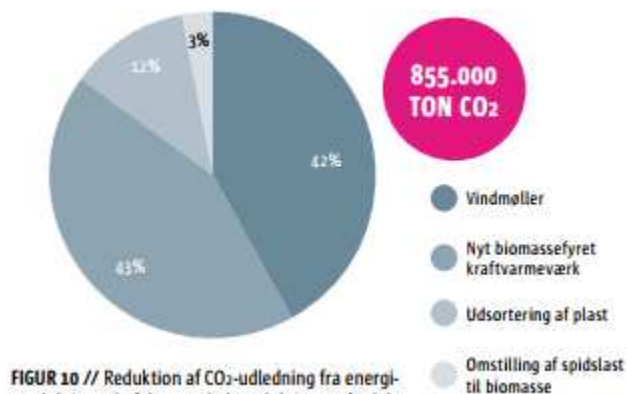
HOFOR har anslået, at der kan spares op mod 10 % på det samlede københavnske fjernvarmeforbrug ved at styre de mange fjernvarmecentraler i byens bygninger effektivt og ved hjælp af ”intelligente” IT-værktøjer, baseret på fjernaflæste data om forbruget i den enkelte ejendom. HOFOR og andre markedsaktører arbejder på at udbrede systemer til energirigtig drift, der kan skærpe både ejendomssejeres og driftsansvarliges fokus på deres ejendomes reelle energiprformance. Københavns Ejendomme arbejder målrettet på at implementere systemer, der skal sikre optimal og ”intelligent” drift af alle kommunale ejendomme for såvel varme, el som vand. Det samme gælder i partnerskaber Energispring. Indsatsen vil blive udvidet, når det indtil udgangen af 2020 er udrullet fjernaflæselige elmålere i hele København.

Eksempel 4. Omstilling til 100 pct. vedvarende energiforsyning i København i 2025

HOFOR er den helt centrale operatør i forhold til 100 pct. vedvarende energi. Omstillingen er i fuld gang. I fjernvarmesystemet er 51 pct. nu CO₂-neutralt, og med udbygningen af BIO4 vil over 80 % være CO₂-neutral. Dertil kommer indsatsen i forhold til udsortering af plast i affald og reduktion af spidslastkapacitet og omstilling til vedvarende energi.

Indsatsen i forhold til udbygning med 360 MW vindmøller er godt i gang. Der er p.t. aftaler om en kapacitet på omkring 110 MW onshore i Danmark.

FORDELING AF REDUKTION FRA ENERGIPRODUKTION

(model udarbejdes i KK SDG farver – baseret på side 36 i KBH 2025 plan)

Eksempel 5. Fra affald til ressourcer og genanvendelse

Der arbejdes mod at opnå en omstilling til 70 % genanvendelse i 2024. Der sorteres nu i 8 fraktioner.. Sortering af plast og organisk husholdningsaffald er igangsat som de seneste to fraktioner. Produktion af biogas på det organiske husholdningsaffald i Københavnsområdet undersøges i øjeblikket. Indtil produktionen kan etableres i København, transporteres det organiske husholdningsaffald til biogasanlæg i Hashøj og i Sønderjylland.

Eksempel 6. Nordhavn Energy Lab

Københavns Kommune er med i projektet EnergyLab Nordhavn, der udvikler fremtidens energiløsninger i samarbejde med bl.a. DTU og HOFOR. Projektet bruger Nordhavn som et levende storby laboratorium og demonstrerer, hvordan man kan sammentænke el, varme, energieffektive bygninger og elektrisk transport i et intelligent, fleksibelt og optimeret energisystem.

Mål 8 Anstændige jobs og økonomisk vækst

Tabel for input til venstre side af dobbelttopslag:

<p><u>FN's delmål</u></p> <p>8.2 Der skal opnås højere økonomisk produktivitet gennem diversificering, teknologisk opgradering og innovation, blandt andet gennem fokus på høj værditilførsel og arbejdskraftintensive sektorer.</p> <p>8.3 Udviklingsorienterede politikker skal fremmes, der støtter produktive aktiviteter, skaber anstændige jobs, iværksætter, kreativitet og innovation, og som fremmer en formalisering og udvikling af mikro-, små- og mellemstore virksomheder, gennem bl.a. adgang til finansielle tjenesteydelser.</p> <p>8.4 Gradvist forbedre indtil 2030 den globale ressourceudnyttelse inden for forbrug og produktion, og forsøge at afkoble økonomisk vækst fra miljøforringelse, i overensstemmelse med den 10-årige Ramme for Programmer for Bæredygtig Forbrug- og Produktion, med de udviklede lande i spidsen.</p> <p>8.6 Inden 2020 skal andelen af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse væsentligt reduceres.</p> <p>8.9 Inden 2030 skal der udformes og gennemføres politikker, der fremmer bæredygtig turisme, som skaber arbejdspladser og fremmer lokale kultur og produkter.</p>
<p>FN's beskrivelse af mål (underoverskrift): Fremme vedvarende, inklusiv og bæredygtig økonomisk vækst, fuld og produktiv beskæftigelse samt anstændigt arbejde til alle.</p>
<p>Prosa:</p> <p>Vækst og arbejdspladser er en forudsætning for det gode liv - for borgerne og for byen. Væksten er med til at finansiere udviklingen af byen i den rigtige retning. Væksten i København følger ikke helt væksten i storbyer, som vi normalt sammenligner os med, men i en dansk sammenhæng klarer København sig godt, og byen er med til at trække resten af landets økonomi i en positiv retning. Undersøgelser peger på, at 70 % af Danmarks BNP's vækst siden 2010 har fundet sted i Hovedstaden (Copenhagen Economics; Hovedstadens Vækstbidrag).</p> <p>København har de senere år været gennem en positiv udvikling, når det handler om at skabe nye, private arbejdspladser. Antallet er i dag tilbage på samme niveau som før finanskrisen. København har flere iværksættere end nogen anden by i Danmark, og mange af dem er med til at udvikle nye, innovative løsninger på de problemer FN's verdensmål har fokus på.</p> <p>København har gode forudsætninger for vækst og beskæftigelse. Som en del af Greater Copenhagen sikres en kritisk masse på 3,8 mio. indbyggere, 11 universiteter, og en række erhvervsmæssige styrkepositioner med mange udviklingsorienterede virksomheder og mange start up's fx indenfor techområdet.</p> <p>Med sin grønne, kreative, og livability-fokuserede profil er hovedstaden flere gang blevet kåret som verdens bedste by at leve i. Det bruger Greater Copenhagen aktivt i den internationale storbykonkurrence om tiltrækning af såvel store og små virksomheder som turister, investeringer og dygtige medarbejdere.</p> <p>Københavns Kommune har gennem sin erhvervs- og vækstpolitik fokus på 6 områder, der både direkte og indirekte, understøtter byens ambitiøse mål: 1) At sikre en bæredygtig byudvikling og en attraktiv by, 2) styrke kommunens erhvervsservice og mindske virksomhedernes omkostningsniveau, i forbindelse med den kommunale sagsbehandling, 3) forbedre uddannelse og beskæftigelsesniveauet, 4) sikre et mere socialt og bæredygtigt arbejdsmarked, 5) forøge innovativ offentlig efterspørgsel og understøtte høj vækst i eksisterende virksomheder, 6) at understøtte internationalisering af København, og fremme vækst igennem byens internationale bysamarbejder.</p> <p>Verdensmålene kan være med til fremadrettet at give retning til såvel byen som byens virksomheders langsigtede investeringer, til gavn for vækst, jobskabelsen og løsningsudvikling.</p>
<p>Byen sætter mål:</p> <ul style="list-style-type: none">
• 5 pct. årlig vækst i BNP i Københavns Kommune frem mod 2020

- 20.000 nye private arbejdspladser i Københavns Kommune frem mod 2020
- København er blandt de tre mest attraktive byer at bo i
- De københavnske virksomheder arbejder i stigende grad miljømæssigt og socialt bæredygtigt
- 5% årlig vækst i antal turister i
- 60 internationale viden-kongresser skal afholdes hvert år i København

Udvalgte politikker/strategier:

- Eftersendes.

Udvalgte initiativer

- Københavns Erhvervshus
- International House
- Regional Rekrutteringsservice
- Erhvervsmæssige styrkepositioner: CLEAN, Gate21, Copenhagen Healthtech Cluster, Copenhagen FinTech, Copenhagen Film Fund, Interactive Denmark, Lydens Hus, Copenhagen Food Space, Copenhagen Fashion Week, Design Week, Games Week, Beijing Design Week, Copenhagen Solutions Lab, Værkstedet Under Broen, Copenhagen Film Festivals, Copenhagen Meetings, Copenhagen Cooking & Food Festival, Cph Techfestival, BLOX
- Grønne Indkøb
- Digitalisering

Udvalgte tiltag

Tabel for input til højre side af dobbelttopslag (maks. 7 i alt, heraf 2-3 udvalgte politikker):

Eksempel 1. Københavns Erhvervshus

Københavns Erhvervshus er en nem indgang for virksomhederne til kommunen – både fysisk, telefonisk og digitalt. En opgave vedrørende fx rekruttering eller opstart af egen virksomhed kan oftest løses ved henvendelse til Erhvervshuset eller ved at bruge digitale selvbetjeningsløsninger. Andre gange kan Erhvervshuset hjælpe med at henvise til rette enhed. Kommunen vil med handleplanen arbejde for at forbedre kommunens aktuelle placering i DI's måling af kommunernes erhvervsklima, hvor København i 2017 blot opnåede en plads som nr. 93 i forhold til virksomhedernes tilfredshed med den kommunale sagsbehandling. Dette skal ske ved at endnu flere informationshenvendelser bliver afklaret ved virksomhedens første kontakt med kommunen.

Eksempel 2. International House

International House er indgangen for internationale talenter i Greater Copenhagen. Her bliver de hjulpet med at komme hurtigst muligt i gang med deres arbejde, forskning eller studie. I International House er en række myndigheder samlet ét sted. Der arbejdes for at alle offentlige instanser bidrager til, at indgangen er velfungerende med hurtig sagsbehandling. For at styrke modtagelsen og fastholdelsen af internationale talenter tilbyder International House rådgivning om bolig, skoler, dagsinstitutioner, job til ægtefælle, kultur- og fritidsaktiviteter.

Eksempel 3. Regional Rekrutteringsservice

Københavns Kommune forstærker arbejdet med at udvide virksomhedssamarbejdet med henblik på rekruttering til flere brancher, også på tværs af kommunegrænser. Dette med et særligt fokus på brancher med mangel på arbejdskraft. Det skal sikre, at ledige københavnere mobilitet styrkes, og at ubesatte job på virksomheder i et større geografisk område synliggøres og matches med ledige københavnere med de relevante kvalifikationer. Københavns Kommune samarbejder med 18 andre kommuner i Hovedstadens Rekrutteringsservice, og vil fremover arbejde for at styrke samarbejdet med andre rekrutteringsservices, fx Nordsjællands Rekrutteringsservice og Jobcentres Rekrutteringsservice Sjælland.

Eksempel 4. Københavns erhvervsmæssige styrkepositioner understøttes

København har internationalt anerkendte styrkepositioner fx inden for områderne Life Science, Cleantech, Fintech og kreative erhverv, som samlet beskæftiger ca. 60.000 personer og rummer knap 6.000 virksomheder. Københavns Kommune yder en ekstra indsats for at skabe gode vækstvilkår for virksomheder inden for byens styrkepositioner ved at understøtte relevante

klyngeorganisationer, bidrage til inkubationsmiljøer og stille byen til rådighed som 'test lab' for nye løsninger.
<p>Eksempel 5. Kultur- og Fritidspolitik</p> <p>Kultur- og fritidspolitikken for 2016-2019 sætter rammerne for udviklingen af kultur- og fritidslivet i København. Den er vigtig for kommunes vækst og erhverv af to centrale grunde.</p> <p>Fordi den understøtter en lang række driftsmæssige tiltag, der gør byen attraktiv for virksomheder. Og fordi den indeholder et vækstlag, der tilkendegiver en særlig forpligtelse til at drage omsorg for de nye og spirende kulturinitiativer. Vækstlaget er tæt koblet til de kreative erhverv. Det er med til at sikre byens fortsatte udvikling inden for det kreative. Det gode miljø for kreative tanker og til at afprøve nye ideer skaber vækst i byen fx inden for film og mad samt inden for computerspil og interaktive medier. Politikken sikrer, at København opmuntrer til og giver nem adgang til at eksperimentere med metoder, ideer og nye produkter og oplevelser</p>
<p>Eksempel 6. Digitalisering</p> <p>Københavns Kommune vil give målrettet service, så de borgere, der kan bruge digitale løsninger får mulighed for at gøre det ift. borgerservice, bibliotekstilbud, faciliteter og meget andet, mens de der har brug for det hjælpes. Mange københavnere er "digitale indfødte", og kommunen skal bruge denne viden og nysgerrighed til at udvikle banebrydende digitale løsninger. Den digitale teknologi skal sættes i spil og lette adgangen til de københavnske services.</p>
<p>Eksempel 7. Storby og kulturisme</p> <p>København er en attraktiv destination for turister, og opmærksomheden på byen og Greater Cph, vokser. Det skal være attraktivt at besøge hovedstaden København som turist. Som hovedstad er København et naturligt bindeled mellem Danmark og resten af verden. København huser store internationale koncertnavne, kunststillinger i verdensklasse og internationale idrætsbegivenheder. Kort sagt kan København noget helt særlig, fordi byen er hele Danmarks hovedstad.</p>

Mål 9 Industri, innovation og infrastruktur

Tabel for input til venstre side af dobbelttopslag:

<p><i>FN's delmål</i></p> <p>9.1 Der skal udvikles god kvalitet, pålidelig, bæredygtig og robust infrastruktur, herunder regionale og grænseoverskridende infrastruktur, for at støtte den økonomiske udvikling og menneskelig trivsel, med fokus på fornuftig og lige adgang for alle.</p> <p>9.4 Inden 2030, skal infrastrukturen og eftermonteringsindustrien opgraderes for at gøre dem bæredygtige, med mere effektiv udnyttelse af ressourcer og øget brug af rene og miljøvenlige teknologier og industrielle processer. Alle lande skal handle ud fra deres respektive kapacitet.</p> <p>9.5 Videnskabelig forskning skal udvides og den teknologisk kapacitet i de industrielle sektorer i alle lande skal opgraderes, især i udviklingslandene, ved bl.a. inden 2030, at fremme innovation og væsentlig forøge det samlede antal forsknings- og udviklingsmedarbejdere pr. 1 million indbyggere, samt ved at øge de offentlige og private midler til forskning og udvikling.</p>
<p>FN's beskrivelse af mål (underoverskrift): Bygge robust infrastruktur, fremme inklusiv og bæredygtig industrialisering og understøtte innovation.</p>
<p>Prosa:</p> <p>Et stærkt og innovativt erhvervsliv og en god infrastruktur er essentielt for udviklingen af et bæredygtigt København. Koblingen af byens behov og omverdenens innovationskraft er samtidig en vigtig driver for vækst og beskæftigelse. Byen arbejder med brug af offentlige innovationsudbud, så byens købekraft kan geares til bedre at skabe fremtidens byløsninger og innovation i københavnske virksomheder bredt. Det kræver, at København i sine udbud efterspørger rigtigt og åbent. Ved at engagere markedet og vidensproducenterne i at løse de udfordringer byen står med, gives næring til nye vækstvirksomheder og fremme af løsninger, som også kan komme andre byer til gode både nationalt, regionalt og globalt.</p>

Københavns Kommune har til samme formål etableret en række livinglabs og teststeder i byrummet og i byens institutioner. Konkret faciliteres et løbende samspil med virksomheder og vidensproducenter, som repræsenterer den allerbedste innovationskraft - fra de små og innovative til de store og samfunds bærende.

Københavns Kommune arbejder kontinuerligt med en forbedring af byens infrastruktur såsom udvidelsen af sikre cykelstier, forbedring af vejnettet, samt optimering og kapacitetsudvidelse af den offentlige transportinfrastruktur. Siden 2007, har Københavns Kommune arbejdet på en udvidelse af byens metro, kaldet Metrocityringen, der skal fremtidssikre den københavnske trafik, og understøtte byens ambitiøse klimamål sætning om CO2 neutralitet.

Byen sætter mål:

- 2/3 af væksten i trafikken mod 2025 skal være til fods, på cykel eller med kollektiv transport.
- 75 % af alle ture til gangs, på cykel eller med kollektiv transport
- 50 % af alle ture til arbejde og uddannelse skal foregå på cykel
- CO2-neutral kollektiv trafik
- Bedre fremkommelighed og tilgængelighed
- Københavnernes samlede rejsetid reduceres
- Implementere intelligente trafikløsninger; forbedring af flow og pålidelig afvikling af trafikken.
- Styrke den kollektive trafik; cykelinfrastrukturen, fodgængere forhold, og udbedre vejnettet og skabe trafikale sammenhæng.
- Give virksomhederne bedre parkeringsforhold med smartere og fleksible digitale løsninger.
- Understøtte en fortsat bæredygtig byudvikling, ved bl.a. stationsnærhed og blandede byområder med korte afstande mellem hjem og arbejde.
- Byløsningspartnerskaber med virksomheder og videninstitutioner.
- 60% af virksomhederne i hovedstadsregionen, skal være innovative (CIS definition) i 2020.
- 25% af de innovative virksomheder i regionen skal samarbejde med videninstitutioner i 2020
- KK skal, når det er muligt, benytte sig af funktionsudbud og udbud med fokus på totalomkostninger
- Årlig forbedring på 5%-point i andel af virksomheder, der er tilfredse/meget tilfredse med KK's indsats og service.

Udvalgte politikker/strategier:

- Kommuneplan 2015
- Københavns Kommunes erhvervs- og vækstpolitik 2015-2020
- Fællesskab København
- Kultur- og Fritidspolitik
- KBH2025 Klimaplanen
- Klimatilpasningsplanen
- Ressource- og affaldsplan 2018

Udvalgte initiativer:

- Metrocityringen (2019)
- Metro til Nordhavn (2020)
- Metro til Sydhavn (2023)
- Løbende bustilpasning
- Plan for fuld omlægning til elbusser
- Cykelinfrastruktur i byen
- Regionale samarbejder om en sammenhængende kollektiv infrastruktur
- EnergyBlock
- Living Lab Strandvejen
- Fremme af CPH lufthavn og tilgængelighed via kollektiv trafikale
- Automatisering af S-tog
- Copenhagen Solutions Lab
- Street Lab
- Smart Greater Copenhagen – regional infrastruktur mv.

- Select for Cities
- UNDERBROEN
- Innovatorium Nordhavn

Udvalgte tiltag

Tabel for input til højre side af dobbelttopslag (maks. 7 i alt, heraf 2-3 udvalgte politikker):

Eksempel 1. Udvidelsen af Københavns Metro

Siden 2007, har københavn arbejdet på en udvidelse af byens metrolinje, kaldet Metrocityringen. Den åbner i juli 2019, med 17 nye stationer og 15,5 kilometers metro der vil forbinde København H, Indre By, Østerbro, Nørrebro, Vesterbro og Frederiksberg. I 2020 kobles Nordhavnslinjen, med to nye metrostationer, til Cityringen, og i 2023 bliver Sydhavnslinjen, med fem ekstra metrostationer, også en del af den københavnske metro. Udvidelsen af metroen er en af danmarkshistoriens største infrastrukturprojekter og skal sikre en fortsat sammenhænge by, med en velfungerende og miljøvenlig infrastruktur.

Eksempel 2. Street Lab

Med Street Lab har Københavns Kommune etableret et testområde for digitale løsninger i byrummet. Testområdet er et levende laboratorium for de nyeste løsninger inden for digitale teknologier, som kan bidrage til en mere smart anvendelse af byens ressourcer og bedre services til borgerne. Løsningerne bliver udviklet i samarbejde med virksomheder, borgere og universiteter. Det kan danne grundlag for at skalere de kvalificerede løsninger, så de kan fungere i andre dele af byen men også i andre byer nationalt og internationalt.

Eksempel 3. Miljøvenlige busser

For at realisere målet tester København i 2017-2019 elbusser i den kollektive trafik. Elbusser skal bidrage til at indfri Københavns målsætning om, at blive CO2-neutral i 2025. Borgerrepræsentationen har i 2017 besluttet, at udbud fra 2019 og fremefter skal være elbusser eller busser, der kan leve op til samme miljønorm. Elbusserne bidrager til en renere luftkvalitet og mindre støj i byen. På Nordens travleste buslinje, linje 5A, har byen også lanceret mere rummelig og mere miljøvenlig busser. De nye biogas-busser sikrer renere luft til borgerne i København, Tårnby og Herlev.

Eksempel 4. Copenhagen Healthtech Cluster

Copenhagen Healthtech Cluster (CHC) skaber vækst hos virksomheder, der arbejder med teknologiløsninger på fremtidens sundhedsudfordringer. Det gør de ved at hjælpe kommuner og regioner med at få adgang til de nyeste og bedste løsninger på sundhedsområdet. CHCs hjælper virksomhederne til i at skabe markedsparate løsninger, der højner kvalitet og effektivitet i sundhedsvæsenet og har gode afsætningsmuligheder – først i Danmark og derefter globalt.

Eksempel 5. EnergyBlock

Med EnergyBlock har Københavns Kommune fokus på fremtidens energiproduktion, og hvorvidt der er potentiale i at arbejde med decentral energiproduktion til at understøtte de ambitiøse politiske målsætninger på klimaområdet. Projektet fokuserer blandt andet på lokal produktion og distribution af energi, samt på potentialet i at anvende blockchain-teknologi til transaktioner mellem energiproducenterne i et afgrænset distrikt.

Eksempel 6. Great Korridoren

København har igennem sit medlemskab i STRING, et regionalt samarbejde imellem delstaterne Hamborg og Slesvig-Holsten fra Tyskland, Region Hovedstaden, Region Sjælland og Københavns Kommune såvel som Region Skåne fra Sverige, skabt den grønne trafikkorridor STRING. Støttet af EU, der vil fremme den handelskritiske kritiske Scandinavian-Mediterranean Corridor, har man med Great Projektet skabt en korridor for alternative drivmidler (el, brint og gas) fra Oslo via København til Hamborg. Konkret har man opsat 70 quick-fast ladestationer til elektriske køretøjer og 3 biogasstationer. Korridoren er et vigtigt skridt i at fremme interregional grøn og bæredygtig mobilitet.

Eksempel 7. UNDERBROEN

Med etablering af UNDERBROEN har Københavns Kommune fokus på lokal, bæredygtig produktion og vækst hos mindre, kreative virksomheder. UNDERBROEN er et værksted med tilhørende forening under

Langebro, der giver mindre virksomheder og foreningens medlemmer mulighed for at arbejde med digitale komponenter og værktøjer som 3d printere, lasercuttere og cnc-fræsere til at udvikle prototyper og modeller, der kan integreres i byrumsudstyr.

Eksempel 8. Living Lab Strandvejen

I Living Lab Strandvejen tester Københavns Kommune løsninger til velfærdsektoren, i samarbejde med erhvervslivet, universiteter og start-ups. Det betyder, at byen på baggrund af ny viden, forsøger at finde nye idéer og bedre løsninger, som vi kan teste i forhold til udfordringer, som ældre og medarbejdere møder i deres hverdag. Formålet er, at de velfærdsteknologiske løsninger, som testes, er med til at skabe en form for merværdi, der er til gavn for borgere, medarbejdere og Københavns Kommune. Living Lab Strandvejen arbejder ud fra processen "Fra idé og test til implementering af teknologi".

Mål 10 Mindre ulighed

Tabel for input til venstre side af dobbelttopslag:

FN's delmål

10.2 Inden 2030 social, økonomisk og politisk inddragelse af alle styrkes og fremmes, uanset alder, køn, handicap, race, etnicitet, oprindelse, religion eller økonomisk eller anden status.

10.4 Der skal vedtages politikker, især finans-, løn og socialpolitik, og gradvist opnås større lighed.

FN's beskrivelse af mål (underoverskrift): Reducere ulighed i og mellem lande.

Prosa:

Uligheden er stigende i Danmark og har været det i en årrække. Københavns Kommune ønsker at være for alle. København skal være en by, der både skaber gode rammer for vækst og beskæftigelse i toppen af samfundet samt en by, der understøtter de, som har brug en ekstra hånd. Københavns mangfoldighed gør byen unik. Københavns Kommune har et politisk mål om, at færre københavnere skal leve i fattigdom, og byen arbejder derfor kontinuerligt på at udligne forskelle mellem de ressourcetsvage og de bedre stillede. Det gælder fx lighed i sundheden, i skoledeltagelse, i resultater mellem danske børn og børn af anden etnisk baggrund end dansk og lighed i hjælp til københavnere med et fysisk eller psykisk handicap. Særligt vigtigt i arbejdet for et mere lige samfund er det at sikre borgernes adgang til boliger. Det er en prioritet for Københavns Kommunen at sikre, at der er boliger i alle prisklasser, så København ikke udvikler sig til en by for kun de velhavende.

Byen sætter mål:

- Bedst blandt sammenlignelige kommuner til at få udsatte i job
- København skal være en by, hvor alle oplever sig som en ligeværdig del af fællesskabet.
- Færre børn vokser op i fattigdom
- Københavns Kommune ønsker at give alle unge københavnere lige muligheder for at deltage i uddannelse, arbejdsmarkedet og være aktive medborgere.
- Alle borgere bliver behandlet lige – men ikke ens
- Der skal være beskæftigelse der passer til alles evner
- Færre udsættelser i de udsatte byområder
- Der er færre hjemløse københavnere
- Mere blandet boligmasse i de udsatte byområder
- Mere attraktive boliger af tidssvarende kvalitet i de udsatte byområder
- Øget lighed i sundhed i de udsatte byområder
- Flere borgere over 30 år i udsatte byområder kommer i job og uddannelse
- Flere børn og unge i udsatte byområder skal være aktive i kultur- og fritidslivet

Udvalgte politikker/strategier:

- Vision 2020
- Integration i Københavns Kommune
- Politik for udsatte byområder
- Socialstrategi - et god liv for alle københavnere
- Sundhedspolitik

- Indkøbspolitik
- Københavns Kommunes Handicappolitik
- Kultur- og Fritidspolitik 2016-2019

Udvalgte initiativer:

- Ligebehandlingsindsats
- Andel af almene boliger på 20 % skal fastholdes
- FerieCamp og Fritidsguider
- Initiativ mod social dumping
- Stepping Stones
- Boliger der passer til livssituation
- Bolig der hjælper med inklusion
- Tættere på Familien
- Nybyggeri af almene boliger
- Fokus på diskrimination, ulighed og menneskerettigheder
- Thorvaldsens Museums undervisningstilbud til sprogskoler
- Handleplan mod misbrug af alkohol og stoffer
- Handleplan for bedre psykisk sundhed

Udvalgte tiltag

Tabel for input til højre side af dobbelttopslag (maks. 7 i alt, heraf 2-3 udvalgte politikker):

Eksempel 1. 25 % krav ved alment byggeri

Københavns Kommune ønsker, at København skal være en by med plads til alle. Det kræver, at der findes boliger i alle prisklasser, og at vi sikrer, at antallet af almene boliger i København følger med befolkningstilvæksten. I 2015 blev den nationale planlov ændret, så kommuner nu kan stille krav om, at helt op til 25 % af nyet boligbyggeri skal være til almennyttige boliger. Københavns Kommune støtter op om den lovændring, og vil gøre brug af lovens nye råderum. Således blev det eksempelvis et krav ved teglværkshavnen i Sydhavn, at der skulle bygges enten 150 nye almene ungdomsboliger, 60 almene familieboliger eller en kombination af de to.

Eksempel 2. Socialstrategien

Socialstrategien skal sikre, at der skabes et fælles fundament for udvikling af alle københavnernes mulighed for livskvalitet og social mobilitet. Socialstrategien skal være med til at sikre sammenhæng mellem de forskellige indsatser i Socialforvaltningen fx mellem barn og voksen og mellem sindslidelse og misbrug. Samtidig giver strategien plads til, at ledere og medarbejdere i kommunen lokalt kan udfolde og udvikle deres faglighed og sammen med københavnere skabe gode veje til målet om livskvalitet og social mobilitet. Strategien er blevet til på baggrund af drøftelser mellem politikere, medarbejdere, organisationer og københavnere, der er i kontakt med Socialforvaltningen.

Eksempel 3. Ferie Camp

Det er ikke alle familier, der har mulighed for at arrangere stimulerende og udfordrende ferier for deres børn og unge. Derfor har Københavns Kommune lanceret Ferie Camp, som er kommunes gratis tilbud om kultur- og idrætsaktiviteter i skoleferierne for alle børn og unge. FerieCamp er gratis og retter sig til aldersgrupperne mellem 6 og 17 år. Der er aktiviteter i de 5 store skoleferier, og det foregår uden tilmelding. Der er FerieCamp i områderne Amager, Bispebjerg, Husum, Tingbjerg, indre Nørrebro, ydre Nørrebro og Sydhavnen. Desuden afholdes der; BeachCamp: én uge i sommerferien afholdes aktiviteter på Amager Strand med beach- og vandtema, og PigeCamp: i påske- og efterårsferien afholdes en camp kun for piger, med kvindelige instruktører i Hillerødgade Bad & Hal - læs mere her. I sommerferien afholder FerieCamp desuden en camp for børn med særlige behov, som fx fysisk handicap eller kognitiv funktionsnedsættelse.

Eksempel 4. Social Dumping

Københavns Kommune har en forpligtelse til som offentlig indkøber at tage ansvar over for det omkringliggende samfund. På indkøbsområdet vedtog Borgerrepræsentationen i 2013 en ny arbejdsklausul mod social dumping med mulighed for kontrol på arbejdspladserne. Københavns Kommune udvider hermed brugen af sociale klausuler med det formål at skabe flere private praktikpladser og beskæftigelse af udvalgte

grupper af ledige. Hertil kommer et nyt og mere forenklet CSR-bilag, som omhandler menneskerettigheder. Arbejdsklausulen vedlægges kontrakter på tjenesteydelses- og entrepriseområdet. CSR-bilaget vedlægges kontrakter på vare-, tjenesteydelses- samt bygge- og anlægsområdet på over en 1 mio. kr. Københavns Kommune sikrer således, at vores indkøbskraft fremmer lighed og fair forhold.

Eksempel 5. Stepping Stones

Københavns Kommune ønsker at arbejde målrettet med familieindsatsen for familier med børn med handicap, så forældrenes evne til at håndtere de mange hverdagsudfordringer styrkes, og konflikter og øvrige udfordringer mindskes. Socialforvaltningen ønsker desuden at bidrage til at udvikle viden om metoder til at styrke familiernes ressourcer og muligheder. Med midler fra Socialstyrelsen pulje ”Afprøvning af evidensbaseret Familie- og Forældreprogram”, skal kommunen afprøve metoderne Stepping Stones Triple P, som er en australsk metode til at styrke det positive forældreskab og mindske konflikter i familier med børn med handicap. Metoden anvendes i dag i 22 lande verden over, men er endnu ikke introduceret i Danmark.

Eksempel 6. Tidlig indsats hjælper børn

Takket være en målrettet indsats i Københavns Kommune, bliver børn med sociale problemer i dag opdaget og hjulpet et år tidligere, end de gjorde for fem år siden. Det gør mulighederne for at hjælpe dem til et godt liv langt bedre. Det skyldes bl.a., at kommunen har ansat socialrådgivere på alle byens skoler og i et stort antal daginstitutioner. Socialrådgiverne hjælper blandt andet lærere og pædagoger med at vurdere, hvor alvorlige barnets problemer er, og hvornår de skal skride ind.

Mål 11 Bæredygtige byer og lokalsamfund

Tabel for input til venstre side af dobbelttopslag:

FN's delmål

11.1 Inden 2030 skal alle sikres adgang til egnede og sikre bolig til en overkommelig pris og grundlæggende tjenesteydelser og sanering af slumkvarterer.

11.3 Inden 2030 skal byudvikling gøres mere inkluderende og bæredygtig og kapaciteten skal øges til en inddragende, integreret og bæredygtig boligplanlægning og styring i alle lande.

11.4 Styrke indsatsen for at beskytte og bevare verdens kultur- og naturarv.

11.6 Inden 2030 skal den negative miljøbelastning pr. Indbygger reduceres, herunder ved at lægge særlig vægt på luftkvalitet og på kommunalt og anden affaldsforvaltning.

11.7 Inden 2030 skal der gives universel adgang til sikre, inkluderende og tilgængelige, grønne og offentlige rum, især for kvinder og børn, for ældre mennesker og for personer med handicap.

FN's beskrivelse af mål (underoverskrift): Gøre byer, lokalsamfund og bosættelser inkluderende, sikre, robuste og bæredygtige.

Prosa:

I 2050 vil to tredjedele af jordens befolkning være bosat i byer. Den globale urbanisering sætter stigende krav til byers bæredygtige udvikling og byplanlægning. Københavns Kommune byder velkommen til 10.000 nye københavnere hvert år. De er tiltrukket af byens dynamik og gode muligheder for at udleve drømme og ambitioner. København skal rumme alle disse drømme, uanset om det drejer sig om at give de bedste rammer for familielivet, arbejdslivet, uddannelsesmuligheder, fritidsliv, seniorlivet, kulturoplevelser eller noget helt andet.

Flere københavnere er et godt nyt for miljøet. Når man bor i byen, kan man nøjes med færre ressourcer, anvende bæredygtige energiløsninger, transportere sig mindre samt benytte sig af kollektiv transport og cyklen. En reduktion af Københavns negative miljøbelastning er af højeste prioritet. København sætter barren højt, når det gælder sortering af affald (se mål 12), eller minimeringen af CO2 aftrykket for byens energiproduktion (se mål 7). Luftkvaliteten i København skal forbedres. Regeringen peger på dette, som et centralt forbedringspunkt i den nationale opfølgning på SDG'erne, og Københavns Kommune vil i samarbejde med regionerne og byens øvrige kommuner sikre, at vi også her kommer i mål.

Med flere københavnere kommer der også flere forskellige københavnere. Det er noget af det, som gør det

spændende at bo i København. Med større forskellighed kan det dog ske, at folk grupperer sig, eller at nogle hægtes af. Københavnerne skal ikke være ens, men de skal have lige muligheder, og solidariteten i vores by er en grundsten. Solidariteten og trygheden kommer bl.a. af, at borgere møder hinanden på gader og pladser. Den sammenhængende by skal skabes i nær dialog med byens borgere, og det skal sikres at alle, uanset køn, fysisk formåen, etnicitet eller social herkomst, har adgang til bynatur og rekreative byrum.

Når byen vokser, og nye kvarterer kommer til, skal det sikres, at byen fysisk og socialt hænger sammen. Der skal sikres boliger til - og for - alle. Det er ikke tilstrækkeligt med flere boliger, det er lige så vigtigt, at byen har boliger i alle prislæg. Befolkningsvæksten giver mulighed for nye investeringer og løsninger. Københavns Kommune skal sørge for stadig at udvikle servicen til københavnere, så hverdagen fungerer godt for den enkelte.

Byen sætter mål:

- 20 % af kommunens boligmasse skal være almennyttig
- 6000 nye ungdomsboliger frem mod 2027
- I 2025 er 90 % af københavnere enige i, at deres lokalområde er levende og varieret
- Københavnerne opholder sig 20 % mere i byens rum
- Antallet af særligt udsatte boligområder er mindst halveret
- To tredjedele af københavnere opfatter København som en ren by
- 20 % reduktion i byens varmeforbrug
- 10 % reduktion i byens elforbrug
- 70 % af københavnere oplever god mulighed for at involvere sig lokalt
- Udsortering og forbrænding af plast
- Bioforgasning af organisk affald
- 2/3 af væksten i trafikken mod 2025 skal være til fods, på cykel eller med kollektiv transport.
- 75 % af alle ture til gængs, på cykel eller med kollektiv transport
- 50 % af alle ture til arbejde og uddannelse skal foregå på cykel
- CO2-neutral kollektiv trafik
- Antallet af stærkt støjbelastede boliger er mere end halveret
- 100 % CO2-neutrale kommunale køretøjer i 2025
- 50 % energibesparelse i gadebelysningen

Udvalgte politikker/strategier:

- Fællesskab København
- Københavns Kommuneplan 2015
- Socialstrategi - et godt liv for alle Københavnerne
- Arkitekturby København
- Kultur- og Fritidspolitik 2016-2021
- Københavns Cykelstrategi 2011-2025
- Københavns Kommunes Agenda 21-strategi
- Københavns Miljøpolitik
- Politik for udsatte byområder
- Handlingsplan for grøn mobilitet 2012-2020

Udvalgte initiativer:

- Flere udsatte københavnere har en bolig
- Bæredygtig transport
- Amager Ressource Center (ARC) – Bæredygtig energiproduktion og rekreationelt byrum
- Der bygges 96 flere boliger i de kommende 6 år til borgere med handicap
- Fremme etableringen af offentligt tilgængelige grønne områder og fritidsaktiviteter
- Sikre nem og sikker cykel transportmuligheder
- Copenhagen Food Space
- Nyt magasin til opbevaring af kulturarv
- Affaldsfri Skoler i hele København
- Sortering af hård plast, pap, metal, papir, og bioaffald i husholdningerne
- Kortlægning og løbende overvågning af luftforurening

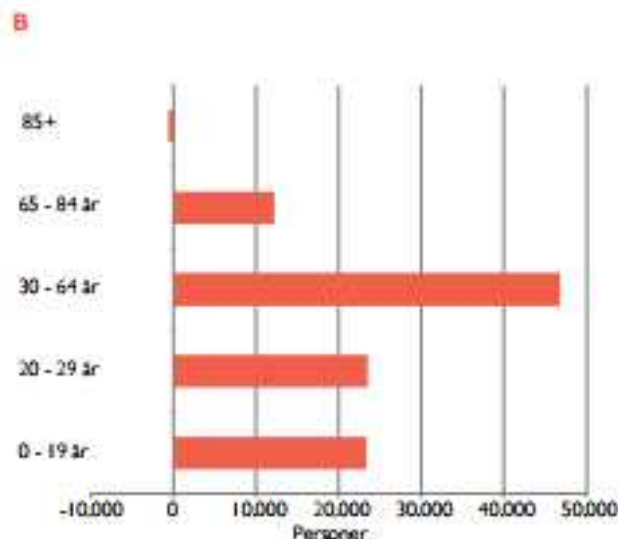
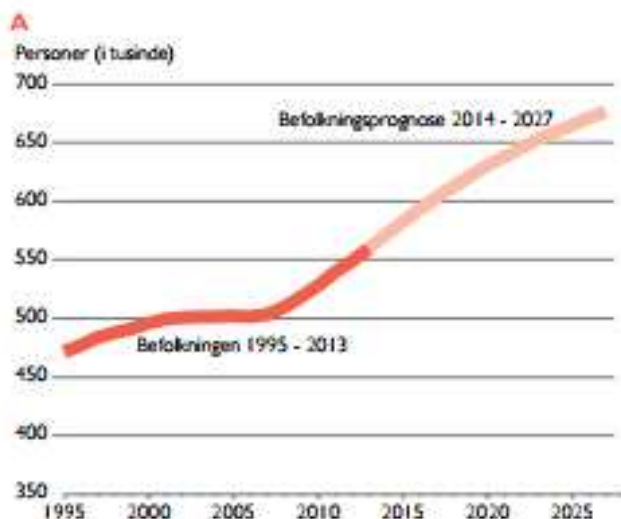
Udvalgte tiltag

Tabel for input til højre side af dobbelttopslag (maks. 7 i alt, heraf 2-3 udvalgte politikker):

<p>Eksempel 1. Almene boliger</p> <p>Københavns Kommune samarbejder med de almene boligorganisationer for at finde effektive løsninger på de udfordringer, vi har i København, fx nybyggeri af boliger til københavnere med lav- og mellemindkomster, udviklingen af udsatte boligområder, løsningen af boligsociale opgaver samt renovering og energioptimering af boligmassen. Københavns Kommune ønsker, at der opføres nye bæredygtige almenyttige boliger med en lav husleje, samt at de eksisterende boliger renoveres og fremtidssikres. Dette sikres blandt andet igennem Hovedaftalen imellem kommunen og Boligselskabernes Landsforening, og ved kommunens fokus på at sikre 20 % almenyttige boliger i byudviklingsområderne.</p>
<p>Eksempel 2. Fællesskab København</p> <p>Fællesskab København er en vision med pejlemærker for Københavns Kommunes arbejde på teknik- og miljøområdet frem mod 2025. Pejlemærkerne, en levende by, en by med kant og en ansvarlig by, skal realiseres på basis af kommuneplanen. Politikens generelle fokus, er et København, der er fremtidssikret, centreret omkring mennesker, og ikke mindst skabt af københavnernes. Specifikt sættes der mål for københavnernes tilfredshed med byen og dens sammenhængskraft, der sættes mål for at byen har kant og rekreative tilbud, samt ambitiøse bud for byens klimavenlighed.</p>
<p>Eksempel 3. Bæredygtig transport</p> <p>I dag foretages 41 pct. af alle ture til arbejde og uddannelse på cykel. Målet er 50 pct. i 2025. Cykelinfrastrukturen udbygges hele tiden for at imødekomme et større behov for bedre cykelruter og sikkerhed. Der er f.eks. etableret 2 cykel/gangbroer over havnen, og en tredje forventes åbnet i 2018. Cykelruten Havneringen er etableret og Cykelsuperstier udbygges også de kommende år. Der er igennem de senere år brugt omkring 100 mio.kr. til nye cykelinitiativer. I Cykelredegørelsen 2016 er det vurderet, at der frem mod 2025 er behov for 160-260 mio.kr. om året for at nå 50 pct. målsætningen.</p>
<p>Eksempel 4. Kommuneplan 2015</p> <p>Kommuneplanen er den overordnede plan for byens fysiske udvikling. Den består af visioner og politiske mål, retningslinjer samt rammer for byens udvikling. Kommuneplan 2015 er fokuseret på to ting: At styrke københavnernes livskvalitet og at skabe vækst. Kommuneplan 2015 sikrer et København, der er rustet til befolkningsvæksten, og understøtter byens fortsatte sammenhængskraft. Københavnerne har vekslende behov og forskellige forventninger til deres by. Planen sikrer gode rammer for, at borgere, virksomheder, frivillige og organisationer kan, og får lyst til, at gøre så meget som muligt selv. Alle skal kunne skabe, bidrage til og påvirke Københavns fremtid. Byens udvikling skal ske i en åben dialog med københavnernes om byens behov og muligheder. Byen tilhører dens brugere, og vi vil forstå, hvordan de gør brug af byen, så vi sammen kan drive den bedre.</p>
<p>Eksempel 5. Amager Ressource Center (ARC)</p> <p>Københavns Kommune er medejer af ARC, som er involveret i en række udviklingsprojekter, der alle har til formål at værne klima, miljø og naturvenlig. Med fx etableringen af Amager Bakke bygger Københavns Kommune et af verdens mest miljøeffektive anlæg, der vil sætte nye miljøstandarder i Danmark og internationalt. Det nye anlæg vil få 20 procent mere energi ud af affaldet, NOx-udledning nedbringes markant og der vil ske en reduktion af CO2-udledningen. Værket tænkes ind i byrummet som et rekreationelt område og der bygges en skibakke og en helt ny familievenlig park, oven på forbrændingsanlæggets tag.</p>

Eksempel 6. Nyt magasin til opbevaring af kulturarv

Sikringen af kulturarv, inklusive byernes, er et vigtigt delmål, for realiseringen af mål 11. Kommunen arbejder med museer, fredning og vedligeholdelse i en lang række fagområder. I sommeren 2017 har Københavns Kommune taget første spadestik til nyt fælles magasin for den københavnske kulturarv. Hermed kan Københavns Stadsarkiv mere end 47 hylde-kilometer arkivalier samt Thorvaldsens Museums, Københavns Museums og Nikolaj Kunsthals tusindvis af genstande bevares for eftertiden på betryggende vis. Bygningen og de nye arkiv- og magasinrum er naturligvis designet efter alle kunstens regler til de forskellige behov for opbevaring af de historiske genstande. Det vil sige klimastyrede rum - herunder basismagasin, koldt magasin, tørt magasin, ultratørt magasin med videre.

Model fra s. 10 i Kommuneplansstrategi 14 – sættes ind på siden i SDG farver.

Mål 12 Ansvarligt forbrug og produktion

Tabel for input til venstre side af dobbelttopslag:

FN's delmål

12.3 Inden 2030 skal det globale madspild på detail- og forbrugerniveau pr. indbygger halveres og fødevarer tab i produktions- og forsyningskæder, herunder tab af afgrøder efter høst, skal reduceres.

12.4 Inden 2020 skal der opnås en miljømæssig forsvarlig håndtering af kemikalier og affald i hele deres livscyklus og deres udledning i luft, vand og jord reduceres for at mindske negative indvirkninger på menneskers sundhed og miljøet.

12.5 Inden 2030 skal affaldsmængden væsentligt reduceres gennem forebyggelse, reduktion, genvinding og genbrug.

12.6 Opmuntre virksomheder til at arbejde bæredygtigt og til at integrere oplysninger om bæredygtighed i deres rapporteringscyklus.

12.7 Fremme bæredygtige offentlige indkøbspraksis, der er i overensstemmelse med nationale politikker og prioriteter.

12.8 Inden 2030 skal det sikres, at mennesker alle steder, har den relevante information og viden om bæredygtig udvikling og livsstil i harmoni med naturen

12.b Udvikle og indføre værktøjer til at overvåge indvirkningerne af bæredygtig udvikling på bæredygtig turisme, der skaber arbejdspladser og fremmer lokal kultur og produkter.

FN's beskrivelse af mål (underoverskrift): Sikre bæredygtigt forbrug og produktionsformer.

Prosa:

At opnå en bæredygtig produktion og et bæredygtigt forbrug er centralt for realiseringen af en mere bæredygtig verden inden 2030. En af fremtidens helt store udfordringer bliver at udnytte de begrænsede ressourcer bedre. Vi skal have mere ud af mindre. Eksempelvis er organisk affald rigt på det livsvigtige næringsstof fosfor, og elektronikaffald indeholder stadig mere begrænsede metaller som fx aluminium og kobber. Ved forbrænding eller deponering af affaldet går disse værdifulde ressourcer tabt. Også hvad angår fødevarer, er det vigtigt at sætte ind. Samlet smider vi i Danmark hvert år over 700.000 tons mad ud, som kunne være spist, svarende til et værditab på 13,5 milliarder kroner om året og et betragteligt klimaaftryk. Fremover bliver det nødvendigt at tage alle midler i brug, for der skal ske en kursændring fra affaldsbortskaffelse til ressourceudnyttelse. Materialerne skal ikke længere smides ud og gå til spilde, men blive i kredsløbet så længe som muligt. I Københavns Kommune ser vi udfordringen som en mulighed: Vi vil gøre København til en ressourceeffektiv storby, hvor vi ikke længere vil se affald som et problem, men som en ressource, der endnu ikke er fuldt udnyttet. På den måde vil der åbne sig nye veje for fremtidens affaldssystem - eller rettere ressource-system. Det sker ikke fra den ene dag til den anden, men Københavns Kommune har med sine høje ambitioner på området for længst taget de første skridt.

Byen sætter mål:

- Reducer affaldsmængde med 6000 tons i 2018 (fra 2013 niveau)
- Bedre affaldssortering fra borgere og erhverv
- I 2018 skal alle københavnere have adgang til sortering af de mest almindelige typer affald
- I 2018 har kommunen etableret et højteknologisk affaldsforbrændingsanlæg
- Et flertal af københavnere gør brug af dele-, bytte- eller genbrugsordninger
- Kommunen stiller relevante miljøkrav i forbindelse med udbud, kontraktindgåelse og indkøb i øvrigt

Udvalgte politikker/strategier:

Ressource- og affaldsplan 2018
 Klimaplanen
 Indkøbspolitik 2014-2018

Udvalgte initiativer:

- Større tilsyns- og informationsindsats
- Tre nye genbrugsstationer
- Flere muligheder for sortering i Indre By
- Flerfunktionelle affaldsløsninger i det offentlige rum
- Genbrug af mursten
- Beholdere til plast, metal og småt elektronik
- Øget indsamling af farligt affald
- Bedre mærkning og skiltning af skraldecontainere
- Gennemgang og optimering af affaldsordninger
- Pantordning på emballage - blandt andet genbrugsbægre
- Øget service ved afhentning af affald
- Forsøg med skraldebiler på alternative brændsler
- Samarbejde med detailhandlen om begrænsning af madspild
- Retningslinjer for affaldsløsninger giver fælles overblik
- Information til nystartede virksomheder
- Det Runde Bord
- Miljø- og klimakonsulenter i Teknik- og Miljøforvaltningen inddrages i fastlæggelsen af miljøkrav i kravspecifikationen
- Kampagne for reduktion af madspild fra husholdninger
- Ressource Aktivist Uddannelsen

Udvalgte tiltag

Tabel for input til højre side af dobbelttopslag (maks. 7 i alt, heraf 2-3 udvalgte politikker):

<p>Eksempel 1. Beholdere til plast, metal og småt elektronik</p> <p>Borgerne skal tilbydes flere udsorteringsmuligheder, og Borgerrepræsentationen har vedtaget, at der skal opstilles beholdere til sortering af plast, metal og småt elektronik fra etageboliger. Med 260.000 boligenheder er det en stor opgave, som kommunen vil implementere i planperioden. Beholderne udstyres med hver sin farve låg til de tre nye affaldsfraktioner, så det bliver nemmere for brugerne hurtig at overskue hvilke beholdere, der skal benyttes</p>
<p>Eksempel 2. Ressource- og affaldsplan 2013-18</p> <p>Kommunens Ressource- og affaldsplan sætter rammerne for kommunens indsats på affaldsområdet i perioden 2013-2018. Affald er ikke bare noget, der skal kasseres, men en værdifuld ressource, og derfor har kommunen valgt at kalde planen for en ressource- og affaldsplan. Planen består af tre dele. En målsætningsdel som indeholder planens overordnede visioner og mål, en planlægningsdel som viser planens initiativer i detaljer, og en kortlægningsdel som indeholder et overblik over økonomien på affaldsområdet, data for affaldsmængderne samt fremskrivninger af affaldsmængderne frem til 2024.</p>
<p>Eksempel 3. Skolen ta'r Skraldet</p> <p>Skolen ta'r Skraldet er et gratis undervisningsforløb til folkeskoleelever, hvor skolerne gennem affaldsindsamling, leg og læring lærer at tage medansvar for et rent, bæredygtigt og ressource effektivt København. Kommunen sender to undervisere ud til skolerne, med grabbers og skraldespande, og arbejder i løbet af fire lektioner med forskellige skraldeproblematikker og lærer eleverne om konsekvenserne ved henkastet affald.</p>
<p>Eksempel 4. Indkøbspolitikken 2014-18</p> <p>Indkøbspolitikken udstikker rammerne for kommunens indkøb af varer, tjenesteydelser samt bygge- og anlægsopgaver, og gælder for samtlige udbud og indkøb. Såvel forvaltningerne som de enkelte institutioner/enheder har derfor et ansvar for, at indkøbspolitikken efterleves. Københavns Kommunes indkøbspolitik flugter med det overordnede arbejde, der ligger i strategi for intelligent offentligt indkøb, som regeringen offentliggjorde i efteråret 2013. Et af de fem bærende hensyn, i politikken, er hensynet til samfundsansvar og miljø. Københavns Kommune vil bruge sin indkøbsvolumen til at fremme en udvikling af mere miljørigtige og samfundsansvarlige indkøbsaftaler.</p>
<p>Eksempel 5. Det Runde Bord</p> <p>Københavns Kommune har været hovedsponsor på etableringen af et mobilt industrikøkken til Det Runde Bord. Det Runde Bord er en privat non-profit forening, som indsamler madspild fra store events og begivenheder. I det mobile køkken omdanner frivillige kokke madspildet til nye måltider, der fryses i portionsstørrelse og omdeles til byens herberger, hvor de bruges efter behov. Således bliver overskudsmed til et næringsrigt kostsupplement, men også til en oplevelse og et socialt samlingspunkt for byens svageste borgere.</p>
<p>Eksempel 6. Miljø- og klimakonsulenter</p> <p>For at fremme klimavenligheden i byens indkøb, inddrages miljø- og klimakonsulenter i Teknik- og Miljøforvaltningen ved fastlæggelsen af miljøkrav i kravspecifikationen, i en række af byens indkøb. Det er miljø- og klimakonsulenterne i Teknik- og Miljøforvaltningen, der vurderer om de deltager i arbejdet med udbuddet ud fra en risikobetragtning. På risikofyldte aftaler skal miljø- og klimakonsulenterne i Teknik- og Miljøforvaltningen også bidrage til sikringen af, at miljøkravene overholdes efter kontrakten er indgået. Teknik- og Miljøforvaltningen skaber overblik over miljø- og klimakrav, der er udarbejdet på nationalt og kommunalt niveau, blandt andet ved at gøre kravene tilgængelige på kommunens intranetside, og udarbejde fæles værktøjer, paradigmer, krav og politikker.</p>
<p>Eksempel 7. Miljøpunkt Amager</p> <p>Kommunen støtter en række borgeradfærdsrettede initiativer i lokalområderne. Et af dem, er Miljøpunkt Amager. Det lokale miljøcenter har til opgave at fremme miljøhensyn og bæredygtig udvikling på lokal plan. Det drives som en selvejende fond med egen bestyrelse, og er finansieret med driftsmidler fra kommunens lokaludvalg i Amager Øst og Amager Vest. Her kan københavnere finde viden om miljø og bæredygtig udvikling. De kan deltage i miljøaktiviteter, lære mere om lokale miljøforhold, få hjælp til udviklingen af miljøprojekter og meget mere. Borgernære aktiviteter og ejerskab er essentielt for kommunes klimavenlige fremtid.</p>

Mål 13 Klimaindsats

Tabel for input til venstre side af dobbelttopslag:

<p><u>FN's delmål</u></p> <p>13.1 Styrke modstandskraft og tilpasningsevne til klimarelaterede risici og naturkatastrofer i alle lande.</p> <p>13. 3 Forbedre undervisning, viden, og den menneskelige og institutionelle kapacitet til at modvirke, tilpasse, begrænse skaderne og tidlig varsling af klimaændringer.</p>
<p>FN's beskrivelse af mål (underoverskrift): Handle hurtigt for at bekæmpe klimaforandringer og deres konsekvenser.</p>
<p>Prosa:</p> <p>Klimaet på jordkloden har til alle tider været under konstant forandring, og mennesker, dyr og planter har måttet tilpasse sig. Tilpasningen har bestået enten i at opgive levesteder eller beskytte sig mod klimaforandringer fx ved at udvikle ny teknologi. I dag er der særligt i byområderne skabt så store samfundsværdier, at beskyttelse af områderne mod klimatrusler kan betale sig selv i tilfælde, hvor det kræver omfattende investeringer. Også København vil blive ramt af de globale ændringer i klimaet. Det er derfor vigtigt, at byen er forberedt på fremtidens klima. København vil få mere regn, højere vandstand i havene og mere varme. Det giver en række udfordringer for hovedstaden. Udskyder vi klimatilpasningen, bliver det dyrt, og kommende generationer af københavnere kommer til at bruge yderligere ressourcer på at undgå store skader på vores by. Københavns Kommune er en global rollemodel, når det gælder klimatilpasning, og vi arbejder med problematikken både i og udenfor byens grænser.</p> <p>Øgede regnmængder er den største trussel mod København, efterfulgt af truslen for øgede og større stormfloder som følge af havvandsstigningerne i verdenshavene. Varme i form af UHI (Urban Heat Island) en også fremtidig trussel, som København skal tilpasses til. Københavns Kommune har udarbejdet en skybrudsplan for at sikre København mod hyppigere skybrud og generelt øgede regnmængder, som anslås forøget med 30 % over de kommende 100 år. Planen indeholder over 300 konkrete projekter og redegør nøje for økonomi og finansiering af hovedstadens skybrudssikring. Senest har Københavns Kommune udarbejdet og vedtaget en Stormflodsplan for København (2017), som beskriver de overordnede mål og strategier for sikring af byen mod fremtidens stormfloder. Internationalt understøtter Københavns Kommune storbyer verden over ved deling af byens planer og samarbejde om udviklingen af innovative løsninger på klimaforandringernes skadelige virkninger.</p>
<p>Byen sætter mål:</p> <ol style="list-style-type: none">
1. København skal kunne håndtere 30 % mere regn om 100 år.
2. København skal kunne håndtere skybrud svarende til en 100-års hændelse i 2100.
3. København skal kunne håndtere stormfloder svarende til en 1000-års stormflod i 2100.
<p>Udvalgte politikker/strategier:</p> <p>2010: Klimatilpasningsplan for København</p> <p>2011: Skybrudsplan for København</p> <p>2015: Klimatilpasnings- og Investeringsredegørelsen</p> <p>2017: Stormflodsplan for København</p>
<p>Udvalgte initiativer:</p> <ul style="list-style-type: none">
- Tåsinge Plads
- Sankt Annæ Plads
- Markedsmodningsfondens klimatilpasningspartnerskab
- Klimatilpasnings- og Investeringsredegørelse
- Installation af bytræer
- Installation af grønne tage
- Installation af sparebassiner på kloaknettet (reducerer overløb)

Udvalgte tiltag

Tabel for input til højre side af dobbelttopslag (maks. 7 i alt, heraf 2-3 udvalgte politikker):

<p>Eksempel 1. Tåsinge Plads</p> <p>Tåsinge Plads er Københavns Kommunes første klimatilpasningsprojekt, som blev indviet i 2014. Projektet ligger i Sankt Kjelds Kvarter på Østerbro, som er Københavns klimakvarter, hvor de første skybrudsprojekter skal afprøves. Projektet havde et stort fokus på inddragelse af lokalområdet – både borgere og andre aktører. Tåsinge Plads er således i dag indrettet efter lokale ønsker om et velfungerende og og rekreationelt byrum der spiller en central rolle i opmagasinering og forsinkelse, når store mængder regnvand rammer Sankt Kjelds Kvarter. Pladsens har allerede stået sin prøve og bevist, at løsningen virker.</p>
<p>Eksempel 2. Sankt Annæ Plads</p> <p>Sankt Annæ Plads er Københavns Kommunes andet store skybrudsprojekt. Projektet blev indviet i 2016. Projektet blev igangsat som byrumsprojekt i samarbejde med Realdania og klimatilpasningsløsningerne blev således tænkt ind efterfølgende. Projektet er et godt eksempel på, hvordan skybrudsprojekter kan indarbejdes i en historisk bydel, uden at gå på kompromis med hverken ambitionerne for skybrudsløsningen eller byrummet.</p>
<p>Eksempel 3. Københavns Klimatilpasningsplan</p> <p>Københavns klimatilpasningsplan viser de udfordringer, byen står overfor på kort og lang sigt, fordi klimaet ændrer sig i fremtiden. Planen peger også på de løsninger, der ud fra vores nuværende viden, virker mest hensigtsmæssige. Det er også beskrevet, hvilke muligheder et ændret klima kan give København. Med sit høje ambitionsniveau for sammentænkning af rekreative byrum og klimatilpasningsinfrastruktur såsom skateparker, basketballbaner eller sænkning af cykelparkering, har prisen vundet international anerkendelse og blandt andet vundet prisen for ”Cities Climate Leadership” i det prestigefulde internationale bysamarbejde C40.</p>
<p>Eksempel 4. Markedsmodningsfondens klimatilpasningspartnerskab</p> <p>Sammen med Erhvervsstyrelsen, Tårnby Kommune, Tårnby Forsyning og HOFOR, har Københavns Kommune siden 2015 deltaget i markedsmodning af en række projekter med fokus på nye innovationssamarbejder mellem virksomheder og vidensinstitutioner. Samarbejdet har ført til test af nye metoder til regnvandshåndtering i kombination med grønne løsninger i to demonstrationsprojekter.</p>
<p>Eksempel 5. Klimatilpasnings- og Investeringsredegørelse</p> <p>I 2015 vedtog Københavns Kommune en klimatilpasnings- og investeringsredegørelse for skybrudsindsatsen. Redegørelsen indeholder såvel samfundsøkonomiske som projektøkonomiske udredninger for skybrudsprojekterne. Redegørelsen har dannet baggrund for en politisk beslutning om en samlet investering på ca. 11 mia. kr. i skybrudssikring af byen over de kommende 20 år.</p>
<p>Eksempel 6. Københavns Stormflodsplan</p> <p>I 2017 vedtog Københavns Kommune en stormflodsplan for København. Planen er en strategisk plan der redegør for risiko og tab som følge af stormflod, og hvordan udviklingen i risiko og tab vil udvikle sig over de næste 100 år som følge af de forventede klimaforandringer. Planen redegør også for hovedtrækkene i forslag til, hvordan risikoerne for skader, som følge af en stormflod, kan reduceres.</p>

Mål 14 Livet i havet

Tabel for input til venstre side af dobbelttopslag

<p><i>FN's delmål</i></p> <p>14.1 Inden 2025, skal alle former for havforurening forhindres og væsentligt reduceres, især forurening forårsaget af landbaserede aktiviteter, herunder havaffald og forurening med næringsstoffer.</p> <p>14.3 Minimering og håndtering af indvirkningen af forureningen af havene, bl.a. gennem øget videnskabeligt samarbejde på alle niveauer.</p>
<p>FN's beskrivelse af mål (underoverskrift): Bevare og sikre bæredygtig brug af verdens have og deres</p>

ressourcer.

Prosa:

København er en metropol ved havet. Liv i havet og rene farvande i Øresund og Københavns Havn er vigtigt for byen. Det gælder såvel havdyrsbestanden og fiskeri og borgernes sundhed, livskvalitet og trivsel. Københavns Kommune er sekretariat for Øresundsvandsamarbejdet, hvis formål er at arbejde for et rent og bæredygtigt Øresund. Øresundsvandsamarbejdet har i mere en 20 år koordineret miljøsamarbejdet mellem de danske og svenske kommuner ud til Øresund. Samarbejdets opgave er at informere om havmiljøets status i Øresund. Samarbejdet har blandt andet udgivet temahæfter om livet i Øresund og afholdt adskillige workshops og konferencer om aktuelle problemstillinger. Samarbejdet har også udviklet en koordineret badevandsvarsling for hele Øresund, hvor den teknologi, som er udviklet i Københavns Kommune, er blevet spredt til de andre kommuner langs den danske Øresundskyst. Københavns arbejde med livet i havet gavner således lokalt, nationalt og i nærliggende lande som Sverige, Norge og Tyskland.

Byen sætter mål:

- KK arbejder på at reducere udledningerne af spildevand til Øresund
- KK arbejder på at reducere antallet af overløb til Københavns Havn
- KK arbejder for øget biodiversitet i Københavns havn
- Skaldyrsbestanden skal genoprettes i Københavns havn

Udvalgte politikker/strategier:

- Fællesskab København
- Klimatilpasningsplanen
- Spildevandsplanen
- En havn af muligheder - 8 temaer for udvikling af havnen

Udvalgte initiativer:

- Øresundsvandsamarbejdet og 13 NGOer har i fællesskab i 2017 opfordret til øget beskyttelse af Øresund
- Mere aktivitet i havnen
- Bedre adgang til vandet
- Flere opholdssteder ved vandet
- Bedre ruter og forbindelser
- En ren og indbydende havn En havn med en sund natur
- Variation og plads til alle

Udvalgte tiltag

Tabel for input til højre side af dobbelttopslag (maks. 7 i alt, heraf 2-3 udvalgte politikker)

Eksempel 1. Fisk i Øresund

Øresundsvandsamarbejdet har udarbejdet et temahæfte, Fisk i Øresund, om det meget varierede udvalg af fisk i Øresund. Hæftet viser hvor rigt og varieret livet i Øresund er. Der er meget mere i Øresund end blot torsk, sild og rødspætter. Der er samlet set over 140 arter af fisk i Øresund. Der er harverige arter som savgylter, rødnebb og blåstak – og så er der sjove arter som panserulk, knurhane og fløjfisk.

Eksempel 2. Beskyt Øresunds Natur

Debatoplæg fra 2015 om fremtidig beskyttelse af Øresund. Debatoplægget fremhæver alle de gode grunde til at lave en samlet beskyttelse af den meget rige og varierede natur i Øresund. Der er alt fra sandstrande og dyb mudderbund over stenrev til klippekyst hvilket gør, at der på et forholdsvis lille område, er et meget varieret plante og dyreliv. Dette er unikt i et så tæt befolket område.

Eksempel 3. Øresundskonference 3. februar 2016

Øresundsvandsamarbejdet arrangerede sammen med en række NGOer en stor konference om Øresunds fremtid. Over 100 miljøfolk, forskere og politikere deltog i konferencen, som opfordrede til at arbejde videre med ideerne om en samlet og bedre beskyttelse af Øresund.

Eksempel 4. Nye stenrev i havnen

I marts 2017 etablerede Københavns Kommune i samarbejde med Skuespilhuset 6 små stenrev omkring Skuespilhuset. I alt blev der udlagt 300 tons store natursten. Formålet er dels at forbedre biologien i havnen for alger, krabber og fisk, dels at formidle at havnen er ren og fuld af liv under overfladen. Derudover er det et byrumsprojekt, som skaber nye oplevelser i havnen.

Eksempel 5. Den Blå Kajak Rute

Københavns Kommune har etableret en mere sikker rute bag om Holmen for de ”bløde trafikkanter i havnen”, så kajaker m.fl. kan komme sikkert rundt i havnen via kanaler og mere stille områder end det trafikerede havneløb. Den Blå Rute bliver suppleret med blå støttepunkter, hvor man kan gøre ophold eller komme i land for at bruge byen. Ruten er med til at holde fokus på den rene havn og den rige biologi i havnen og Øresund.

Mål 15 Livet på land

Tabel for input til venstre side af dobbelttopslag:

FN's delmål

15.2 Inden 2020, fremme bæredygtig forvaltning af alle typer af skove, stoppe skovrydning, genskabe forringede skove og væsentligt øge skovrejsning og skovplantning globalt set.

15.5 Tage omgående og væsentlig handling for at begrænse forringelsen af naturlige levesteder, stoppe tab af biodiversitet og, inden 2020, beskytte og forhindre udryddelse af truede arter.

15.9 Inden 2020, integrere økosystem- og biodiversitetsværdier ind i national og lokal planlægning, i udviklingsprocesser, og i fattigdomsbekæmpelsesstrategier og redegørelser.

FN's beskrivelse af mål (underoverskrift): Beskytte, genoprette og støtte bæredygtig brug af økosystemer på land, fremme bæredygtigt skovbrug, bekæmpe ørkendannelse, standse udpining af jorden og tab af biodiversitet.

Prosa:

Naturen i byen, det vi i København kalder bynatur, udgør en vigtig ressource for København og københavnernes. Byens parker, naturområder og træer er med til at gøre København til en fantastisk by at leve, lege og røre sig i. Det er Københavns Kommunes ambition at skabe en robust og klimatilpasset by, der er modstandsdygtig over for fremtidens udfordringer. Her spiller bynaturen en vigtig rolle. I København vil vi bruge bynaturen til at tilpasse byen til fremtidens vejr, til at styrke biodiversiteten og til at skabe de bedste rammer for et aktivt byliv for alle borgere – til glæde for både nuværende og kommende generationer. Københavns Kommune har to overordnede visioner for naturen i byen; at skabe mere bynatur

<p>i København og øge kvaliteten af bynaturen i København. Det er Københavns Kommunes vision, at der kommer flere træer langs gaderne, flere grønne gårdhaver, grønne byrum og grønne tage. Samtidig er det også Københavns vision, at kvaliteten af bynaturen øges, så bynaturen bidrager til at understøtte den lokale egenart, nedsive og forsinke regnvand, styrke biodiversiteten og skabe flere rekreative oplevelser for københavnere. Samtidigt er det Københavns Kommunes målsætning at øge antallet af tiltag, der primært har til formål at styrke biodiversiteten, og at muligheden for at fremme biodiversiteten altid indgår i afvejningen, når kommunen udvikler og omdanner byen, så vi er med til at udbygge, forstærke og værne om bynaturen som helhed.</p>
<p>Byen sætter mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 75 % af københavnere skal opleve København som en grøn by i 2025. - 2 naturplejeprojekter i de kommunale grønne områder igangsat om året. - 100.000 nye træer frem mod 2025
<p>Udvalgte politikker/strategier: Fællesskab København Bynatur i København 2015-2025 Københavns Kommunes Træpolitik 2016-2026 Københavns Kommuneplan 2015</p>
<p>Udvalgte initiativer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Byskov på Amager: 14 hektar byskov klar 2018 - Begrønningsværktøj: Udvikling af værktøj til beregning og fordeling af begrønnelse - Naturpleje og naturgenopretning - 100.000 træer - Nytteaktivering for 300 borgere: Naturpleje og naturgenopretning - Grønne gårde - Byhaver

Udvalgte tiltag

Tablet for input til højre side af dobbelttopslag (maks. 7 i alt, heraf 2-3 udvalgte politikker):

<p>Eksempel 1. Bynatur i København 2015-2025 Københavns Kommune har i 2015 vedtaget strategien ”Bynatur i København 2015-2025”. Strategien har to overordnede visioner; at skabe mere bynatur i København og at øge kvaliteten af bynaturen i København. Strategien indeholder ca. 30 indsatser, der skal gennemføres i perioden 2015-2025. Det gælder blandt andet implementering af en handlingsplan for beskyttelse af truede dyrearter, kortlægning af byens naturværdier, samt koordinering af Københavns Kommunes initiativer indenfor formidling af bynatur.</p>
<p>Eksempel 2. Københavns Kommunes Træpolitik Københavns Kommune har i 2016 vedtaget en ny træpolitik for København. Målet med træpolitikken er at øge det samlede antal træer i København, sikre gode vækstvilkår for både nye og eksisterende træer og sikre et varieret artsvalg. Træpolitikken indeholder 5 principper for håndtering af træer i Københavns Kommune, herunder princip om at udpege og bevare særlige værdifulde træer i byen. De særligt værdifulde træer omfatter bl.a. ikoniske og evighedstræer, der har en særlig stor betydning for biodiversiteten.</p>
<p>Eksempel 3. Begrønningsværktøj Københavns Kommune har i 2015 udviklet et begrønningsværktøj, der skal bruges til at omsætte visionerne fra strategien ”Bynatur i København 2015-2025” til konkret handling. Værktøjet bruges til at beregne en begrønningsfaktor for et projektareal/lokalplanområde. Begrønningsfaktoren angiver både omfanget og kvaliteten af bynaturen. Begrønningsfaktoren kan bruges til at sammenligne bynaturen før, under og efter et anlægsprojekt eller en lokalplan. Værktøjet skal bruges til at illustrere omfanget og kvaliteten af bynatur i kommunale bygge- og anlægsprojekter og lokalplaner.</p>
<p>Eksempel 4. 100.000 træer I 2017 vedtog Københavns Kommune den første af tre prioriteringsplaner for træplantninger i København.</p>

<p>Træprioriteringsplanen skal sikre, at Københavns Kommune når i mål med at plante 100.000 nye træer frem mod 2025. Den første prioriteringsplan indeholder forslag til plantning af 27.704 træer, heraf 15.593 træer i kommunale grønne områder, 2.720 træer i byudviklingsområder, 4.541 på kommunale arealer og 5050 på ikke-kommunale arealer.</p>
<p>Eksempel 5: Byskov på Amager Københavns Kommune har i 2017 etableret første etape af en ny byskov på Amager. Skovrejsningen vil på sigt give københavnernes den største sammenhængende skov i København på 14 hektar. Første etape omfatter plantning af 25.000 nye træer på 5,5 hektar. Københavns Naturskole har været involveret i etableringen af første etape, så skoven kommer til at fungere som læringsplatform for skolebørn. Anden etape på 8,5 hektar forventes at blive etableret 2018.</p>
<p>Eksempel 6. Nytteaktivering og naturpleje I 2017 har Københavns Kommune afsat ekstraordinære midler til gennemførelse af naturplejeprojekter. Københavns Kommune har gennemført et nytteaktiveringsprojekt, hvor 300 borgere, der modtager forskellige former for offentlig støtte har udført naturpleje i byens naturområder. Projektet har primært haft fokus på bekæmpelse af invasive arter som gyldenris og pileurt, genopretning af §3 natur samt tiltag der gavner Bilag IV arter (jf EU Habitatsdirektivet) som f.eks. den spidssnude frø.</p>

Mål 16 Fred, retfærdighed og stærke institutioner

Tabel for input til venstre side af dobbelttopslag:

<p><i>FN's delmål</i></p> <p>16.6 Der skal udvikles effektive, ansvarlige og gennemsigtige institutioner på alle niveauer.</p> <p>16.7 Der skal sikres lydhøre, inkluderende, deltagerbaserede og repræsentative beslutningsprocesser på alle niveauer.</p> <p>16.10 Der skal sikres offentlig adgang til information og beskyttelse af fundamentale frihedsrettigheder i henhold til international lovgivning og internationale aftaler.</p>
<p>FN's beskrivelse af mål (underoverskrift): Støtte fredelige og inkluderende samfund. Give alle adgang til retssikkerhed og opbygge effektive, ansvarlige og inddragende institutioner på alle niveauer.</p>
<p>Prosa: Københavnernes lever i en by med høj grad af tryghed og muligheder for at påvirke beslutninger om byens udvikling. Kommunen er indgangen til demokratisk deltagelse, med ansvar for valgafholdelse til både folketing, region og kommune. 64 % af Danmarks samlede offentlige udgifter, forvaltes af kommuner og regioner. Det placerer, ifølge OECD, Danmark på en international tredjeplads i økonomisk decentralisering. Borgere har medindflydelse på byens overordnede udvikling igennem kommunalvalg, der tildeler mandat til partier, som hvert år forhandler om kommunens budget. Inklusion i hverdagen er også centralt i Københavns Kommune, der arbejder med inkluderende, deltagerbaserede og repræsentative politiske beslutningsprocesser. Borgere, foreninger, virksomheder og andre aktører, kan få borgmestre i tale eller få foretræde for de politiske udvalg. Her kan der åbent tales om udfordringer, eller man kan komme med ideer til byens fremtid. Herudover søger Københavns Kommune at styrke det lokale demokrati ved at invitere til dialog og medskabelse gennem byens lokaludvalg, borgerpaneler m.v. Der arbejdes med medindflydelse og medskabelse ved at involvere borgere og brugere i kommunens løsninger f.eks. gennem ungeråd, lokaludvalg, forældreråd, og elevråd. Københavns Kommune har også brugerbestyrelser, folkeoplysningsudvalg og andre organer, der forener kommunale og private initiativer.</p> <p>Kommunen arbejder på at sikre frihedsrettigheder og retfærdighed i den kommunale sagsbehandling. Der er opbygget effektive, pålidelige og inkluderende institutioner på alle niveauer. Tiltag som Københavns Kommunes Borgerrådgiver og borgerrettet whistleblower-ordning er eksempler herpå.</p>

Københavnere skal føle sig trygge i deres nabolag, og derfor skal ungdomskriminaliteten og den personfarlige kriminalitet reduceres. Der er også et mål om, at færre kommunale institutioner eller serviceydelser holder lukket som følge af uro i et område. Kommunens kultur- og fritidsinstitutioner som biblioteker, museer, kulturhuse og idrætsanlæg, er med til at give offentligheden adgang til information, sikre byens sammenhængskraft og opbyggelsen af demokratiske værdier.

Byen sætter mål:

- Andelen af Københavnerne som føler sig utrygge i deres nabolag, må ikke overstige 10% i 2017
- Andelen af Københavnerne som føler sig utrygge i deres nabolag om aftenen, må ikke overstige 15% i 2017
- Ungdomskriminaliteten, særligt den alvorlige og personfarlige kriminalitet, skal reduceres.
- Andelen af københavnere der oplever diskrimination og social kontrol falder
- Andelen af københavnere, der betegner sig som demokratiske stiger.
- Københavnernes deltagelse i lokale, regionale og nationale valg, særligt i udsatte byområder, øges i perioden 2017-2025
- Færre københavnske unge begår kriminalitet
- Flere københavnere med særlige behov kommer i uddannelse eller beskæftigelse
- Flere borgere med særlige behov oplever høj livskvalitet
- Flere borgere er tilfredse med samarbejdet med Socialforvaltningen
- Mindst 90 % af alle ansøgningssager behandles til tiden i Socialforvaltningen.
- 4,8 mio. besøgende på biblioteker og 2,9 mio. udlån af bøger med mere.
- 2,0 mio. besøgende på idrætsanlæg
- 3,8 mio. besøgende på kulturhuse

Udvalgte politikker/strategier:

- Sikker By programmet
- Københavns biblioteksstrategi 2014-2019
- Kultur- og Fritidspolitik 2016-2019
- Socialstrategi - et godt liv for alle Københavnerne
- Københavns Handicappolitik
- Politik for udsatte byområder
- Beskæftigelse og Integrationsforvaltningen strategi Vision 2020
- Integrationspolitik: Fokus på styrket medborgerskab blandt københavnere
- Ungeaftale 2015
- Fællesskab København
- Københavns Kommunes Handicappolitik

Udvalgte initiativer:

- Hørt ungdom
- Ungerådet
- Exit-program
- Tryghedsundersøgelse
- Integrationsbarometer

Udvalgte tiltag

Tabel for input til højre side af dobbelttopslag (maks. 7 i alt, heraf 2-3 udvalgte politikker):

Eksempel 1. Sikker by programmet

Sikker By programmet skal sikre strategisk koordinering og fælles mål for de mange aktiviteter, der bidrager til et tryggere København. Målene forfølges i tæt samarbejde mellem aktørerne i Sikker By, der tæller Københavns Kommune, Københavns Brandvæsen, Københavns Politi og SSP København.

<p>Sidstnævnte sikrer den operative koordinering af det kriminalpræventive arbejde. Sikker By programmet inddrager også boligselskaber, Staten, erhvervslivet, omkringliggende kommuner og ikke mindst borgerne i arbejdet med at øge trygheden og mindske kriminaliteten. Aktiviteter som har kriminalitetsforebyggelse eller tryghedsskabelse som særskilt formål indgår i Sikker By programmet. Således spænder Sikker By aktiviteterne bredt lige fra indsatser i folkeskolen til exitprogrammer for tidligere bandemedlemmer.</p>
<p>Eksempel 2. Valgdeltagelse i København København har stort fokus på valgdeltagelse. Eksempelvis med initiativet Hørt Ungdom, der med undervisningsforløbet ”Mit grønne kommunalvalg”, inddrager børn og unge i det forestående kommunalvalg, for at give dem større forståelse for kommunalpolitik og grøn udvikling i København. Københavns Kommune arbejder også med at skabe højere valgdeltagelse hos ældre og svage borgere. I politik for udsatte byområder, fokuserer kommunen også på at valgdeltagelsen i udsatte byområder, og for københavnere af anden etnisk herkomst, øges i perioden 2017-2025.</p>
<p>Eksempel 3. Kultur- og fritidspolitik 2016-2019: Kultur- og fritidslivet i København er båret af demokrati og hylder ytringsfriheden. Der er gennemsigtighed, medbestemmelse, medindflydelse og mulighed for at være medskabende. <i>”Alle københavnere skal have mulighed for at bruge byens kultur- og fritidstilbud. Dette gælder uanset seksualitet, religion, etnicitet, alder, handicap og sociale forhold. Københavns Kommune skal understøtte lige adgang til de kommunale kultur- og fritidstilbud.”</i> (Kultur- og fritidspolitikken)</p>
<p>Eksempel 4. Københavns biblioteksstrategi For at sikre offentlig adgang til information har Københavns Kommune lavet en biblioteksstrategi. Politikken sætter retningen for Københavns bibliotekers, og deres samarbejde om litteraturformidling og læsning med skoler. Den sætter retningen for de over 400 daginstitutioner der modtager bibliotekar besøg, for at fremme sprogstimulering og skoleparathed, som led i en fælles førskoleindsats. En særlig indsats overfor nye målgrupper, skal også sikre, at alle københavnere kan få glæde af bibliotekerne. Der lægges også vægt på adgangen til e-bøger og digitale lydbøger.</p>
<p>Eksempel 5. Socialstrategi - et godt liv for alle københavnere har et "No Wrong Door"-princip Socialstrategien sikre, at Socialforvaltningen er organiseret med udgangspunkt i københavnernes behov Det sker bla. ved at sørge for, at københavnere oplever, at ingen døre er forkerte, når de henvender sig, ved at hjælpe dem det rette sted hen. Og kommunen skabe større sammenhæng i indsatserne for den enkelte københavnere ved fortsat at afprøve nye samarbejdsformer med andre forvaltninger, regionale og statslige instanser fx samdrift. Der er fokus på at sikre trygge overgange i livsfaser ved at planlægge og informere skiftene i god tid og i samarbejde med de andre relevante aktører. Københavns Kommune investere i forebyggende indsatser særligt til udsatte, voksne københavnere og tilbyder fremskudt og tilgængelig rådgivning, som er åben for alle.</p>
<p>Eksempel 6. Københavns Ungeråd Københavns Kommune har etableret Københavns Ungeråd, bestående af 20 unge mennesker på mellem 13 og 18 år fra hele København. De er ambassadører, der både skal bringe de unges ønsker til Ungerådet ind på rådhuset, men også viderebringe informationer om Ungerådet til de unge i deres lokalområde. De unge har selv haft stor indflydelse på hvordan Ungerådet skal bygges op, retningslinjerne for rådet og hvordan rådet kan aktivere unge mennesker Kommunalvalget. Der er lagt op til, at det er ungeambassadørerne, der tager beslutningerne om rådet og altså ikke politikere, der bestemmer, hvordan rådet skal sættes sammen.</p>

Mål 17 Partnerskab for handling

Tabel for input til venstre side af dobbelttopslag:

<p><i>FN's delmål</i> 17.14 Der skal være bedre kohærens mellem politikker for bæredygtig udvikling. 17.16 Det globale partnerskab for bæredygtig udvikling skal styrkes, suppleret af partnerskaber med mange forskellige interessenter, der mobiliserer og deler viden, ekspertise, teknologi og finansielle ressourcer, for at støtte alle lande i at nå verdensmålene for bæredygtig udvikling, især udviklingslandene. 17.17 Tilskynde til og fremme effektive offentlige partnerskaber, offentligt-private partnerskaber og</p>
--

civilsamfundspartnerskaber, som bygger på erfaringer og ressourcestrategier fra partnerskaber.
FN's beskrivelse af mål (underoverskrift): Revitalisere det globale partnerskab for bæredygtig udvikling og styrke midlerne til at nå målene.
<p>Prosa:</p> <p>Verdensmålene skal realiseres i partnerskaber mellem borgere, offentlige myndigheder, erhvervslivet og organisationer. Der skal samarbejdes lokalt, nationalt og globalt, og på tværs af siloer. At fremme byens udvikling gennem partnerskaber er centralt for arbejdet i Københavns Kommune. København er en forgangsby, både når det gælder brugen af offentlig-private partnerskaber (OPP) og Triple-Helix samarbejder, hvor vidensinstitutioner, erhvervsliv og offentlige aktører samarbejder om at fremme innovative løsninger på fælles udfordringer. Disse innovative løsninger kan bidrage til nye patenter, flere virksomheder, nye arbejdspladser, vækst og øget eksport. Samtidig skaber de lokal forankring af projekter og brugerdrevne løsninger til gavn for alle parter. Københavns Kommune inviterer også virksomheder til at indgå i udviklingspartnerskaber og stiller dele af driften til rådighed, for at virksomheder og studerende kan teste og afprøve nye løsninger, fx i trafikken eller på plejehjem og skoler.</p> <p>Rundt om i verden er det ikke kun københavnske klimaløsninger eller nye velfærdsteknologier og fremsynede biblioteker, der vækker opsigt. Det er også vores innovative samarbejdsformer og tradition for at tænke på tværs af faglige siloer, der vækker begejstring. Således spiller byens partnerskaber ikke bare en afgørende rolle i Københavns egen evne til at levere på verdensmålene, de tjener også som katalysator for bæredygtig udvikling i andre lande. I Københavns Kommunes internationale partnerskaber, såsom fx samarbejdet i den grønne byorganisation og vores øvrige by-til-by samarbejder, er København med til at sikre kapacitetsopbygning, vidensudveksling og faciliteringen af teknologioverførsel til udlandet.</p> <p>Byens suverænt vigtigste partnerskab er dog med borgerne. Som det står redegjort i mål 16, har byen en lang række tiltag, der skal sikre borgerinvolvering og brugerdrevede beslutninger. Verdensmålene giver København endnu en mulighed for at involvere københavnerne i byens udvikling, hvor målene kan danne grundlag for styrket kommunikation og borgerdialog.</p>
<p>Byen sætter mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Københavns Kommune skal, når det er muligt, benytte sig af funktionsudbud og udbud med fokus på totalomkostninger - Fremme pendling over Øresund med en 3 % årlig stigning (tog/bil). - Der skal afholdes 60 internationale videnskongresser hvert år i København. - 25 % af de innovative virksomheder i regionen skal samarbejde med vidensinstitutioner i 2020.
<p>Udvalgte politikker/strategier:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kultur- og Fritidspolitik 2016-2019 - Erhvervs og vækstpolitikken 2015-2020 - Indkøbs Politik 2014-2018 - Socialstrategi - et godt liv for alle Københavnerne - Sammen om byen - Københavns Klimaplan
<p>Udvalgte partnerskaber:</p> <p>Brugerbestyrelser & Det digitale borgerpanel TEAM Mod på Livet Copenhagen Solutions Lab Living Lab Strandvejen Velfærdsbutikken Copenhagen Healthtech Cluster Greater Copenhagen CPH Climate Partners Team Grønne Indkøb Partnerskab for offentlige grønne indkøb Cities Changing Diabetes</p>

The Carbon Neutral Cities Alliance
Global Green Growth Forum (3GF)
ICLEI - Local Governments for Sustainability
C40
Beijing Samarbejde
Eurocities
Fritidsjob med Mentor
Idrætsprojektet
Børnebasketfonden
Miljøtjenesten
Etniske rødstrømper

Udvalgte tiltag

Tabel for input til højre side af dobbelttopslag (maks. 7 i alt, heraf 2-3 udvalgte politikker):

Eksempel 1. C40 Cities

København har næstformandskabet i styregruppen for C40, det førende netværk for byer der søger at skabe målbare og langsigtede løsninger på klodens klimaudfordringer. Netværket repræsenterer over 650 millioner mennesker fra megacities verden over. København er repræsenteret som innovationsby, på baggrund af byens erfaringer med bæredygtig udvikling, som kan skabe værdi for de øvrige byer. København har desuden medfinansieret et lokalt C40 kontor, der arbejder med grøn vækst og jobskabelse.

Eksempel 2. De 12 lokaludvalg

I Københavns Kommune er der 12 lokaludvalg, der fungerer som bindeled og sikrer dialog mellem københavnere og politikere. Lokaludvalgene skal styrke nærdemokratiet. De skal gøre det lettere for den enkelte københavnere at få indflydelse på de beslutninger, Borgerrepræsentationen træffer, og som har betydning for bydelen. Som borger har man mulighed for at blive en del af et lokaludvalg, og man kan søge nogle af de puljemidler, hvert lokaludvalg får tildelt. Et lokaludvalg består af i alt 23 medlemmer, der bliver valgt for hele den fire årige valgperiode. Heraf er 15 aktive i foreninger i bydelen, og 8 er repræsentanter for politiske partier i Københavns Borgerrepræsentation.

Eksempel 3. Copenhagen Solutions Lab

Copenhagen Solutions Lab (CSL) er sat i verden for at bidrage til at løse kommunens udfordringer med oversvømmelser, trængsel, forurening, skrald og en række andre problemer, der opstår i områder med tæt bebyggelse, tæt trafik og et stigende antal indbyggere. Som kommunens smart city indgang, hjælper CSL virksomheder, universiteter og start-ups med at udvikle løsninger på byens udfordringer og teste dem i kommunens living labs. CSL driver blandt andet projekterne: StreetLab, UNDERBROEN, IoT Platform for Cities, EnergyBlock Nordhavn og Open Data DK.

Eksempel 4. Copenhagen Healthtech Cluster

Copenhagen Healthtech Cluster (CHC) skal skabe vækst hos virksomheder, der arbejder med teknologiløsninger på fremtidens sundhedsudfordringer. Det gør de bl.a. ved at hjælpe kommuner og regioner med at få adgang til de nyeste og bedste løsninger på sundhedsområdet og ved at bidrage til, at velfærdsteknologiske virksomheder skaber mere markedsparate løsninger, hvilket kan højne kvalitet og effektivitet i sundhedsvæsenet. En velfærdsteknologi der er testet i driften i København, kan på sigt lettere afsættes globalt.

Eksempel 6. Cities Changing Diabetes

To tredjedele af verdens 415 millioner diabetikere bor i byer. Den hastige vækst i diabetes blandt den urbane befolkning kan betragtes som en folkesundhedsepidemi, men den er ikke uundgåelig. I et globalt partnerskab, initieret af Novo Nordisk i samarbejde med Steno Diabetes Center og University College London, har København og 8 andre verdensbyer, taget kampen op mod sygdommen. Programmets formål er at kortlægge problemet, dele løsninger og drive effektive indsatser frem, der kan komme udfordringen med diabetes i storbyerne til livs.

Eksempel 7. Greater Copenhagen

Greater Copenhagen-samarbejdet er et erhvervspolitisk partnerskab mellem de 79 kommuner og 3 regioner i

Skåne, Hovedstaden og Sjælland. Parterne står sammen om vækst- og beskæftigelsesfremmende indsatser, så Greater Copenhagen-regionen med sine 4 millioner indbyggere for alvor kan blive et konkurrencedygtigt alternativ til andre europæiske vækstknudepunkter. Markedsstørrelse, adgang til kvalificeret viden og arbejdskraft, samt antal forskningsinstitutioner i et nærområde, er bare en række eksempler på væstkriterier, der alle fremmes af samarbejdet i regionen. Københavns Kommune varetager desuden Greater Copenhagen's erhvervs og borger velkomstsERVICE. Det foregår i International House, i samarbejde med bla. Wonderful Copenhagen og Copenhagen Capacity.